ואם לאו אשם זה של שלמי נדבה ואותו אשם טעון שחיטה בצפון ומתן בהונות וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונאכל [א] ליום ולילה א)תקוני גברא שאני התינח אשם לוג מאי איכא למימר דאמר לוג זה יהא נדבה ודילמא לאו מצורע הוא ובעי מקמץ דמקמיץ [ב] ודילמא מצורע הוא ובעי מתן שבע דיהיב והא חסר ליה דמייתי פורתא ומלי ליה דתנן ב)אחסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו והא בעי הקטרה דאקטר ליה אימת אי בתר מתנות שבע הוו להו שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה ואין מקטירין את הקומץ עליהן אי קודם מתנות שבע ג)בכל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו אמר רב יהודה בריה דר"ש בן פזי דמסיק להו לשם עצים דתניא ד) רבי אליעזר אומר 1 גלריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה

והא הכא דלמא לאו מצורע הוא והוי שלמים וקתני ונאכל ליום ולילה אלמא לכתחלה נמי שרי ר"ש: **הא תינח אשם כו'.** מלתיה דר"ש קא מפרש ואזיל ולאו לרבא קא מותיב: **לוג זה יהא נדבה.** אם אינו מצורע דאמרי' לקמן בפ' כל התדיר (דף נא.) מתנדבין שמן בפני עצמו: **ובעי מיקמץ.** [ג]המתנדב שמן קומצו ומקטיר הקומץ ושיריו נאכלין כדיליף ליה [לקמן נא:] מקרבן מנחה (קרבן) מלמד שמתנדבין שמן כמנחה [ד] כו': **מתן שבע.** כדכתיב קרא בלוג של מצורע והזה מן השמן באצבעו [וגו'] (ויקרא יד): **והא חסר ליה.** ע"י קמילה ולוג חסר פסול כדכתיב (שם) ולוג שמן: **עד שלא יצק.** מן הלוג על כפו השמאלית כדכתיב ומן השמן יצק הכהן על כף הכהן השמאלית והזה הכהן באצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית (שם): **והא בעי קומץ הקטרה.** דדלמא נדבה הוא: **דמקטיר ליה.** ושיריים נאכלין ממ"נ אי דמצורע הוא הרי הוא נאכל כדאמרי' בפ' בית שמאי (לעיל דף מד:) לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע ואי נדבה הוא הרי הוא כשירי מנחה: **אי בתר מתנות שבע.** דלמא נדבה הוא וכי יהיב מתן שבע בתר קמילה הוו להו שיריים שחסרו בין קמילה להקטרה וקי"ל במנחות בפ"ק (דף ט:) אין מקטירין הקומץ עליהן דכתיב מן המנחה פרט לשחסרה היא כו': **ואי קודם מתן שבע.** היכי מצי למיתב תו מיניה מתן שבע דלמא נדבה היא והקטרת הקומץ הקטרה והנך הוו להו שיריים וכי הדר מעייל מידי [ה] מינייהו קא עבר משום בל תקטירו כדכתיב (ויקרא ב) כי כל שאור וכל דבש וגו' והאי ממנו יתירא הוא ודרשינן ביה נמי לא תקטירו כל שממנו אשה לה' יש בכלל הזה קדשים ושירי מנחה ולחם הפנים שקרב מהן כבר לאישים האימורים וכן הקומץ וכן הבזיכין קיימי שירים בבל תקטירו והנך הזאות במקום הקטרה קיימי: **לשם עצים.** דאמר הכי [ו] אם מצורע הוא דאין הקטרת הקומץ הקטרה דהא לאו נדבה הואי הרי מזה מאלו שאינן שיריים ואם אינו מצורע והקטרת הקומץ הקטרה ויש ממנו לאישים ואלו שיריים הם ובבל תקטירו הרי הזאות האלו כאילו הם מים שהרי רשאי להעלות שירי מנחה על [ז] המזבח:

לשם

נדבה וזו חובה וחטאת העוף מחובתי ואם טהור אני העולה ראשונה חובה וזו נדבה וחטאת העוף ספיקו וה"ה נמי דמתנה אם כלתה נזירות מתגלחת שניה שתיהן העולות נדבה וחטאת העוף ספק אך לא חש לפרש כל כך ושותה יין ומיטמא למתים. ותימה למה לא הזכיר בקרבנות תגלחת רביעית זו חטאת [ח] שהרי ודאי נזיר היה ועדיין לא הביא חטאת בהמה בשום פעם ואם באנו לפרש רישא דברייתא ספק נזיר טמא וספק אינו נזיר כלל עכשיו אבל נזיר ודאי היה [ט] ולכך לא יביא חטאת בהמה שהרי אינה באה על ספק לא משתמעא הכי דא"כ הו"ל לפרושי בהדיא ועוד א"כ בשלמים הו"ל למיתני תנאי או למיהוי שלמי נדבה או שלמי נזיר לענין מורם מהם דבהאי חזה ושוק ובהאי זרוע בשלה. בד"א בזמן שנדר שלשים יום אבל נדר י"ב חדש אוכל בקדשים לאחר שתי שנים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ד' שנים באותו [י] ענין ובאותה שאמרנו מגלח לסוף שנה באותה [יא] של סוף שלשים באותה תנאי ולבסוף שתי שנים בשניה [יב] ולסוף ג' שנים בשלישית ולסוף ארבע ברביעית טמא בספק ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים דתגלחת מצורע ודאי דוחה איסור גילוח דנזיר ומיד כשיבא לפנינו מגלח ראשונה ובשביעית [יג] תגלחת שניה ובשמיני מכניס ידיו לבהונות ושותה ביין ומיטמא למתים לאחר שלשים ושבע כך כתוב בתוספתא ונראה דגרס ששים ושבע לפי שיטה שפירשנו. טמא בודאי ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר שבעה ושלשים יום שותה ביין ומיטמא למתים לאחר שבעים וארבעה יום ה) (טמא בודאי ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שלשים ושבעה יום שותה ביין ומיטמא למתים לאחר ארבעה ושבעים יום) טמא בודאי ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמנה ימים שותה ביין ומיטמא למתים לאחר ארבעים וארבעה יום:

אשם זו יהא שלמי נדבה. וא"ת והא אמרן לעיל בפ' איזהו מקומן (דף מז:) דאשם מצורע שני כהנים מקבלין את דמו אחד ביד ואחד בכלי ושלמים אמרי' לעיל (דף כה.) דצריך שיקבל בכלי את כל דמו (של פר) וי"ל [יד] דתקוני גברא שאני: **וסמיכה.** למ"ד (לעיל דף לג.) סמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא הוא בהקפת יד ואע"ג דשלמים בעו סמיכה גמר [טו] משום תקוני גברא התירו כדפרישית לעיל ולמאן דאמר דאורייתא הזכיר בחנם סמיכה וכן נסכים דבין אשם [טז] בין שלמים טעונין סמיכה ונסכים: **ונאכל** ליום ולילה. ובתודה דאין נאכלת אלא ליום ולילה אין יכול להתנות משום דבעינן לחם ובלחם אי אפשר לעשות תקנה כדמוכח בפ' התודה (מנחות דף פ:):

לוג מאי איבא למימר. פי' דשמא אינו מצורע והוי חולין בעזרה כיון דעביד מינה עבודה שמזה שבע כנגד פתח אהל מועד ונותן על הבהונות ועל ראש המצורע ותימה ליזיל ליקדיש ליה קדושת דמים על תנאי אם אינו מצורע דהשתא נמי מייתי [יז] פורתא להשלים הלוג וליקדוש ליה קדושת דמים וכי בעי למיכל השיריים פריק להו כדאיתא בסמוך ויש לומר דהכי עדיף טפי לעשות קדושת הגוף בכל מה שיכול [יח] ותימה לי היאך נותן מתן שבע ועל הבהונות מההוא פורתא שקדוש קדושת דמים דשמא אינו מצורע וזורקו לאיבוד שמן הקדש. ברו"ך:

חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו. משנה זו במס' נגעים פ' בתרא (מ"י): **אימת אי בתר מתנות שבע הוה להו שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה כו'.** וא"ת והא ר' יוחנן הוא דאמר בפ"ק דמנחות (דף ט.) דמקטירין קומץ עליהם ואפי' ר"ל דאמר אין מקטירין אליבא דר"א מודה דמקטירין כדאיתא התם וכר' אליעזר משני הכא לבסוף דמסיק לשם עצים ויש לומר אע"ג דמקטירין מ"מ לענין אכילה לא משכחת תקנה דהא אסירי שיריים באכילה כדנפקא ליה התם מוהנותרת ולא הנותרת מן הנותרת:

ואי קודם מתן שבע. דלמא נדבה היא והקטרתו הקטרה והני הוו להו שיריים וכי הדר מעייל מינייהו לפנים להזות קא עבר משום כל שממנו לאישים קיימו שיריים בבל תקטירו והנך הזאות נמי בשמן כהקטרה במזבח בדבר הראוי להקטיר דמי כך פי' בקונטרס והא דמשני דמסיק להו לשם עצים [יט] הוה ליה למינקט דמדי לשם מיא בעלמא ודוחק בקונטרס לפרש [כך] משום לישנא דקרא דאותביה [כ] מכל שממנו לאישים ועוד אי שייך כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו אפי' בהזאות א"כ קשה הא דאמרי' לקמן (דף פ.) הניתנים במתנה אחת שנתערבו במתן ארבע ר' אליעזר אומר ינתנו במתן ארבע הא כיון דניתן במתנה אחת אידך הוו להו שיריים וקא עבר משום בל תקטירו מיהו יש לומר דר' אליעזר לטעמיה דאית ליה (שם עט:) רואין כאילו הוא מים ועוד כיון דשירי הדם למזבח ליסוד מ"מ כי יהיב ליה למעלה לא עבר בבל תקטירו כיון דבלאו הכי טעונין מזבח ועוד קשה לימא דיהיב מתן שבע ברישא והדר ממלא ליה וקמיץ ואע"ג דאמר ר"ל בפ"ק דמנחות (ג"ז שם) מנחה שחסרה קודם קמילה לא יביא מתוך ביתו וימלאנה הא איתותב התם ונראה לפרש דמהקטרה ממש פריך דמקטיר מלוג שמן של מצורע חייב כר' עקיבא דאמר בפ' כל המנחות באות מצה (שם דף נח.) כל ששמו קרבן ור' אליעזר פליג עליה ואע"ג דהך סוגיא כר' אליעזר כדמשני דמסיק לשם עצים באידך לא מסתברא כר' אליעזר דשמותי הוא אלא כר' עקיבא ואף על גב דקודם מתן שבע איירי שמו קרבן מיקרי כיון דעתיד להיות קרבן כמה [כא] דמקטיר בשר חטאת [כב] קודם זריקת דם דמסתמא חייב ומעיקרא פריך [כג] אי לאחר מתן שבע כו' הוי מצי למיפרך נמי מכל שממנו לאישים ובלאו הכי שפיר [כד] פריך ליה תימה והא קדוש קדושת הגוף

עין משפט
נר מצוה

לז א מיי' פ"ה מהל' מחוסרי כפרה הלכה ד:
לח ב מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה ה:
לט ג מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה: קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: ויקרא ב, יא-יב

מוסף רש"י

טעון שחיטה בצפון. כשאר אשמות: **ומתן בהונות.** כדין אשם מצורע: **וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק.** כחומר שלמים (מנחות קה:). דבאשם ליכא סמיכה כדאמרינן במנחות בפרק שתי מדות: **ונאכל ליום ולילה.** כחומר אשם: שמא אשם הוא (נדה ע:) **תקוני גברא.** כגון האי, דבלאו הכי אסור למיכל בקדשים דשמא מצורע הוא (מנחות שם) **חסר הלוג.** שמן של מצורע: **עד שלא יצק.** על כפו השמאלית: **ימלאנו.** ולא אמרינן דקבעה להו לוג שהוא כלי שרת (שם ט.) **כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו.** כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב) לא תקטירו לה' הוה ליה למכתב, למה ליה למכתב ממנו, אלא למדרשיה נמי באנפי נפשיה, לא תקטירו כל שממנו עולה כבר אשה לה' (סוטה כג.). מאחר שנתת לאש כל משפטו הרי השירים בבל תקטירו, דכתיב לא תקטירו ממנו אשה לה', לא תקטירו דבר שניתן ממנו לאש (יומא מז: וכעי"ז יבמות ק.) **לריח ניחוח אי אתה מעלה כו'.** (ראה לקמן עז א.)

נוסחאות רש"י כת"י

שחיטת צפון ומתן בהונות. כחומר אשם: **ותנופת חזה ושוק.** כחומר שלמים: **ונאכל ליום ולילה.** דילמא אשם הוא אלמא לכתחילה נמי אמר ר' שמעון מביאין קדשים לבית הפסול דהא הכא דילמא לאו מצורע הוא והוי שלמים וקתני נאכל ליום ולילה משום ספק אשם: **תקוני גברא.** לטהרו למצורע זה לאכול בקדשים: **התינח אשם כו'.** מילתא דר' שמעון קמפרש ואזיל ולא לרבא פריך: **לוג זה יהא נדבה.** אם אינו מצורע ואמרינן כה] לקמן בפרק כל התדיר (דף נא:) מתנדבין שמן בפני עצמו: **ובעי מיקמץ.** דקיימא לן המתנדב שמן קומצו ומקטיר את הקומץ ושיריו נאכלין לקמן מפרש בפ' כל התדיר (שם): **מתן שבע.** כנגד בית קדשי הקדשים כדתנן במסכת נגעים (פי"ד מ"י): **והא חסר ליה.** בשקומצו ולוג חסר פסול למצורע כו]: **עד שלא יצק.** על כפו השמאלית כדכתיב (ויקרא יד) ומן השמן יצק הכהן וגו': **והא בעי קומץ הקטרה.** דדילמא לאו מצורע הוא והוה ליה נדבה: **דמקטיר ליה.** ושיריו נאכלין ממה נפשך אי דמצורע הוא הרי הוא נאכל כדאמרן בפרק בית שמאי (דף מד:) וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע ואי דנדבה הוא שיריו נאכלין כשירי מנחה דממנחה יליף בפרק כל התדיר: **אי בתר מתנות שבע.** דילמא נדבה היא וכי יהיב מתן ז' בתר קמילה הוו להו שירים שחסרו בין קמילה להקטרה וקיי"ל במנחות פ"ק (דף ט:) אין מקטירין את הקומץ עליהן כלומר בשבילם: **ואי קודם מתן שבע.** כז] דלמא נדבה היא והקטרתן הקטרה והני הוו להו שיריים וכי הדר מעייל מינייהו בפנים להזות קעבר משום כל שממנו לאישים קיימי שיריים בבל תקטירו והנך הזאות נמי דשמן כהקטרה במזבח בדבר הראוי להקטיר דמו: **לשם עצים.** דאמר הכי כשמזה אם מצורע הוא ואין הקטרה שהקטרתי הקטרה ואלו אינן שיריים הרי הזאותי אלה יוכשרו לטהרת מצורע ואם אינו מצורע והקטרתי הקטרה ואלו ישנן שיריים הריני מזה אותם כמים בעלמא כמו שאני ראשי להעלות שירי מנחה ובשר קדשים שהם שיריים על גבי מזבח לשם עצים. והאי דנקט הכא גבי הזאות לישנא דמסיק להו לשם עצים ולא נקט דמדי להו לשם מיא בעלמא משום לישנא דקרא דאותביה מבל תקטירו נקט ליה:

מסורת הש"ס

א) [מנחות קה:], ב) נגעים פי"ד מ"י [מנחות ט.], ג) יומא מז: יבמות ק. סוטה כג. מנחות נח. קו: ת"כ ויקרא נדבה פרש' י"ב ה"ו, ע' שירי קרבן ירוש' סוטה פ"ג ה"ו ד"ה רש"א., ד) [יומא מז:] יבמות שם סוטה שם [מנחות קו:], ה) שם וצ"ק מ"ז.

שינויי נוסחאות

א] בכי"ל נוסף לזכרי כהונה. וכ"ה במנחות ובנדה: ב] בכתה"י דקמיץ ליה: ג] דקיי"ל המתנדב כו' (ש"מ ורש"י כת"י): ד] הגי' שלפנינו נוחה. ובש"מ תיקן למנחה [וקאי על ד"ו דשם איתא ומנחה]. ואין ר"ל שמן לצורך המנחה, אלא ר"ל דמתנדבין מנחה משמן: ה] ל"ל ומדי (צ"ק): ו] הכי כשמזה אם כל"ל (ש"מ): ז] על המזבח לשם עצים כו' הד"א ויש למחוק הנקודות (שמכ"י בה"ז ורש"ש): ח] ל"ל חטאת בהמה (צ"ק): ט] ל"ל לא היה (צ"ק). ולפי"ז כוונת תוס' להגיה ל' התוספתא ובס' באה"מ מקיים גי' התוספות דכוונתם אע"פ שהיה נזיר בודאי מ"מ הוא מסופק שמא כבר השלים נזירותו והשתא אינו נזיר כלל: י] כאותו ענין וכאותה שיטה שאמרנו כל"ל (צ"ק): יא] כאותה של סוף שלשים ובאותו תנאי ולסוף כו' כל"ל (ש"מ וב"ש): יב] כשניה כו' כשלישית כו' כרביעית כו' כל"ל (צ"ק. כי"ב): יג] ל"ל ובשביעי (ש"מ): יד] וי"ל דאין זה אלא למצוה כדאמרינן לעיל והכא משום תקוני גברא התירו כל"ל (ש"מ): טו] ל"ל גמורה (גליון): טז] ל"ל אשם מצורע (צ"ק): יז] נ"א דמייתי פורתא להשלים הלוג מקדיש ליה (צ"ק): יח] כאן הס"ד. ותיבות ותימה וכו' עד סה"ד שייך לקמן. [כמ"ש להלן דף עז ע"א בש"נ אות יד] (צ"ק). ועי' פ"מ וק"ד שמקיימים הגי' שלנו: יט] עצים כמאן דנקיט דמדי כל"ל (צ"ק). [לכאורה הגי' שלפנינו נוחה מאד בלא לגרוס בסמוך תיבת כך שבסוגריים]: כ] דאותביה מבל תקטירו נקט לה. ותימה מנ"ל דהזאות ומתנות חשיבי כהקטרה לעבור עליהם משום בל תקטירו כל שממנו לאישים דלמא דוקא בבל תקטירו אבל בבל תזה לא. ועוד אי שייך כו' כל"ל (ש"מ): כא] כמו מקטיר כל"ל (כי"ב וג'): כב] בל"ק הגיה חטאת העוף. אבל בש"מ [ד"ה אי] מפרש לה בחטאת בהמה ע"ש: כג] ל"ל דפריך (ש"מ): כד] ל"ל פריך ליה שפיר והס"ד ומה"ד דפריק ליה. תימה וכו' ושייך לדף שאח"ז (ש"מ וצ"ק): כה] מכאן עד סה"ד ליתא בכי"י: כו] בכי"פ נוסף דכתיב ולוג שמן: כז] בכי"פ נוסף היכי מצי למיתב תו מינייהו מתן ז':

שיטה מקובצת

בבל תקטירו דנפקא לן מהאי קרא דכתיב כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו כלומר כל שנעשית ממנו עבודה הרי היא בבל תקטירו, וכשם שהוא בבל תקטירו כך פסול לעבודה אחרת א"כ היאך מזה מן השיריים, ומשני דמסקי לשם עצים, ולשם עצים לאו דוקא שהרי איירינן בהזאה כדפי' אלא כלומר מזה לשם מים כמו דאמר ר"א דמסיק להו לשם עצים ועל תנאי אם אינו מצורע, וצריך שיאמר הכהן כך כשמזה אם מצורע הוא ואין הקטרתו הקטרה ואלו אינן שיריים הרי הזאות אלו יוכשרו לטהרת מצורע ואם אינו מצורע והקטרתו הקטרה ואלו הן שיריים הריני מזה אותן מים בעלמא כמו שאני ראשי להעלות שירי מנחה שהן שיריים ע"ג מזבח לשם עצים. כך היא שיטת הקונטרס. ולישנא דמסיק לשם עצים קשה לפירושו, ועוד תימה כו' [ככתוב בתוד"ה ואין]. לכך נראה דעל הקטרה פריך היכי מקטיר הקומץ אפי' קודם מתן שבע והלא שמא מצורע הוא וטעון מתן דמים לעשות הזאה וכיון שטעון הזאה הויא הזאה (במתן ארבע) [דמתן שבע] כשמנו לאישים נמצא דכל אותו מותר הלוג מן הקומץ הוי שיריים להזאה והוי בבל תקטירו, וכל שממנו לאישים לאו דוקא, והיאך מקטירין הקומץ, ואתיא כר"ע (מנחות נח.) (כו') [דאמר כל ששמו] קרבן כגון לוג שמן של מצורע הוי בבל תקטירו אע"ג דלא הוי ממנו לאישים ואף קודם הזאות עובר משום בל תקטירו. והא דפריך אי קודם מתנות שבע אינו ר"ל דלאחר מתנות שבע לא מצי למיפרך, אדרבה כ"ש דלאחר מתנות שבע יקשה טפי (וא"כ) [דא"כ] הוי שירי הזאה. אלא ה"פ אי לאחר מתנות שבע אז אית ליה פירכא אחריתי כדפי' מעיקרא דהוו ליה שיריים שחסרו וכ"ש דמצינו למיפרך האי נמי, ואי קודם מתנות שבע הא תינח קושיית שיריים שחסרו אבל עדיין תקשי לך הא דאפי' קודם מתנות שבע נמי הרי הוא בבל תקטירו. וא"ת והיא גופיה טעמיה מאי למה יקרא הקומץ שירי הזאה כיון שקומץ קודם הזאה, וי"ל מידי דהוה אבשר חטאת קודם הקטרת אימורין דמסתמא חייב המקטיר הבשר קודם הקטרת אימורים או קודם זריקת דם. ולא נהירא לריב"א דלא דמי לבשר חטאת קודם הקטרת אימורין או קודם זריקה דהתם א"ל בירור לחלק הכהנים ומבורר ועומד הוא אבל הכא הזאה אינה מבוררת איזה טיפה היא שהשאר יקרא שיריים עד לאחר מתנות שבע. לכך נראה פ"ה עיקר, ומה דקשיא לפ"ה מנלן דהזאות ומתנות חשיבי כהקטרה, י"ל דכיון דגלי קרא דאשה לאו דוקא אלא ה"ה כל ששמו קרבן כדקאמר ר"ע בפ' כל המנחות באות מצה כדפי' ומעתה נאמר דה"ה לא תקטירו לאו דוקא וה"ה הזאות ומתנות, ואגב אשה נקט תקטירו. והא דקאמר דמסיק להו לשם עצים אגב דאיירי (ישנו בהקטרה בל) [בכל שממנו לאישים הרי הוא בבל] תקטירו נקטיה: תוד"ה ואי. ונראה לפרש דמהקטרה ממש פריך כו'. ואין נ"ל פי' זה, דלכאורה מקטיר מלוג שמן של מצורע אין מתחייב עד שיעשה שירים שהוברר חלק גבוה וחלק כהנים, דהא לא אשכחן דליחייב אלא מותר העומר ושירי המנחות כדקתני התם, אבל מנחת העומר ושאר מנחות שלא נקמצו לא אשכחן דליחייב כיון שלא הוברו שירים ולא קרינן בהו כל שממנו קרב, וה"ה לוג שמן קודם מתנות שבע. ולא דמי לבשר חטאת אפילו את"ל דחייב קודם הקטרת אמורים או אפילו קודם זריקת הדם, דהתם אין צריך בירור לחלק כהנים דמבורר ועומד הוא. הלכך נ"ל כפי' הקונטרס עיקר. והך דקשיא לך מנא ליה דהזאות ומתנות חשיבי כהקטרה, הא לא קשיא לי דכיון דגלי קרא דאשה לאו דוקא אלא כל ששמו קרבן, ה"ה לא תקטירו לאו דוקא, ואגב אשה נקט הקטרה. והא דקשיא לן לימא דיהיב מתן שבע ברישא והדר ממלא וכו', כל שכן דהוה קשיא ליה מכל שממנו דקיימא לן כל ששמו קרבן והיכי מצי מקטר ליה לקומץ. ומיהו הא קשיא לי למאי דמפ' דמסיק לשם עצים א"כ לוקמה דיהיב מתן שבע ברישא והדר ממלא ליה וקמיץ, ולא תיקשי מאי דקשיא ליה השתא דאיכא פורתא דלא קמיץ עילויה. ונ"ל דבעי לשנויי אליבא דר"ל דאית ליה מנחה שחסרה קודם קמילה לא יביא מתוך ביתו וימלאנו, ואע"ג דאיתותב לא בעי למימר דליתותב נמי מהא (תוס' ריב"א. ב"ש):

לשם עצים והא איכא שיריים דבעי מילינהו א] ואיכא הך פורתא דלא קמיץ עילויה דפריק ליה דפריק ליה היכא אי גוואי קא (א)מעייל חולין לעזרה אי אבראי איפסיל ליה ביוצא לעולם גוואי וחולין ממילא הויין והא (ב)אמר רבי שמעון אין מתנדבין שמן תקוני גברא שאני יתיב רב רחומי קמיה דרבינא ויתיב וקאמר משמיה דרב הונא בר תחליפא ונימא אשם זה יהא אשם תלוי ש"מ מאן תנא דפליג עליה (ג)דר' אליעזר ב] רבי שמעון הוא דאמר (א)אין מתנדבין אשם תלוי אמר ליה תורה תורה אימרי בדיכרי מיחלפי לך: **מתני'** (ד)איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה ר' אליעזר אומר יתן למעלה ורואה אני את בשר החטאת מלמעלה כאילו הן עצים וחכמים אומרים (ב)תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה ג]: **גמ'** מ"ט דרבי אליעזר (ה)אמר קרא 1ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים ורבנן מיעט רחמנא 1אותם אותם הוא דאי אתה מעלה ד] אבל אתה מעלה לשם עצים אבל מידי אחרינא לא ורבי אליעזר אותם הוא דרבאי לך כבש (ג)כמזבח אבל מידי אחריני לא ורבנן תרתי שמע מינה מתניתין דלא כי האי תנא (ו)דתניא אמר רבי יהודה לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה שיקרבו ברובע ונרבע שלא יקרבו על מה נחלקו על איברי עולה תמימה שנתערבו באיברי בעלת מום שרבי אליעזר אומר יקרבו ורואה אני למעלה ה] כאילו הן עצים וחכמים אומרים (ד)לא יקרבו ורבי אליעזר מאי שנא רובע ונרבע דלא חזו בעלת מום נמי לא חזי

לשם עלים. והאי דנקט לישנא דעלים ולא נקט לשם מים משום לישנא דקרא דאותביה מבל תקטירו נקט לה: **לריח ניחוח אי אתה מעלה.** בתריה דההוא קרא דכל שממנו לאישים כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח קרבן ראשית אשאור ודבש הכתוב בראש המקרא העליון קאי וקאמר יש לך להביא מהן ביכורים מן הדבש ושתי הלחם מהשאור ואל המזבח לא יעלו אכוליה קרא קאי ואדרשה דבל תקטירו ו]: **שיריים.** הך פורתא מה שהוסיף אחר קמילה ודלמא נדבה הוה ולא שרי להו מתנות המצורע אלא קמילה קא שרי להו: **דפריק ליה.** ואומר אם אינו מצורע הלוג ז] נדבה הרי מה שהוספתי שלא לצורך מחולל על מעות הללו (ז) דכלי שרת אין מקדשים אלא מדעת וזה לא נתנו לתוך הלוג ע"מ שיקדשנו הלוג אם אינו מצורע לפיכך יש לו פדיון: **קא מעייל חולין.** כשהוא פודהו ומוציאו לחולין נמצא אותו שמן של חולין בעזרה: **איפסיל ליה.** כל הלוג ביוצא דהא קדש קדשים הוא כמנחה. ואי קשיא למה לי כולי האי דקמיץ ברישא והדר מוסיף עליה ואיכא לאקשויי כל הני ליעבד ברישא כל צרכי מצורע והדר נימלייהו ח] וניקמוץ וניקטר ולא ט] בעי למיפרקיה איכא לתרוצי מאחר שהקדישו למזבח אין יכול לשנותו לצרכי מצורע שמא אינו מצורע והלוג של מזבח נמצא מאבד קדשי מזבח בידים הלכך קמיץ ברישא לצורך גבוה ואי נמי מצורע הוא לא מפסיד מידי דהדר ממלי ליה כדאמרן: **והאמר רבי שמעון אין מתנדבין שמן.** לקמן בפ' כל התדיר (דף נא.) והיכי אמרת לר"ש לוג זה יהא נדבה: **ונימא אם אינו מצורע אשם זה יהא אשם תלוי.** לכפר על ספק עבירה שבידו כר"א דאמר בכריתות (דף כה.) מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא והכי שפיר טפי שזמן אחד לאכילת כל האשמות ולא מביא קדשים לבית הפסול: **תורה תורה.** כלומר היכן היא תורה של אדם גדול כמותך: **אימרי בדיכרי קא מחלפין לך.** כבש בן שנתו מיחלף לך באיל בן שתי שנים אשם מצורע כבש בן שנתו הוא והיאך יכול הוא להתנות עליו באשם תלוי שאינו בא אלא איל בן שתי שנים: **מתני' יתן למעלה.** על המזבח: **ורואה אני את בשר חטאת.** שהוא בבל תקטירו כאילו הן עלים דכיון דלא להקטרה מכוין שרי: **ויצאו לבית השריפה.** דלית להו רואין וקעבר בכל שממנו לאישים הוא בבל תקטירו שכבר אימוריו קרבו ונעשה הבשר שיריים: **גמ' ואל המזבח לא יעלו.** בתר לא תקטירו ממנו דדרשינן מיניה כל שממנו לאישים כתיב: **אותם.** ברישא דקרא כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם ואשאור ודבש קאי כדפרישית לעיל (ח) מה יש לך להביא מהן שתי הלחם מן השאור שהיא ראשית לכל המנחות וביכורים מן הדבש ואל המזבח לא יעלו וגו' אבל אתה מעלה לשם עלים: **אבל מידי אחרינא לא.** אבל שממנו לאישים דנפיק מסיפיה דקרא קמא לא קאי: **ורבי אליעזר.** להכי כתיב אותם למעוטי י] אשאור ודבש למעוטי שיריים מאזהרת אל המזבח לא יעלו דמרבינן מיניה כבש כמזבח כדתניא בתורת כהנים (ט) אין לי אלא מזבח כבש מניין תלמוד לומר אל המזבח: **ורבנן תרתי שמעינן מינה.** דמיעוטא דאותם אכל מאי דכתיב בהדא יא] קרא קאי [וכי] היכי דממעט שיריים מאיסורא דריבויא דכבש כמזבח ממעט להו נמי מהיתירא דהעלאה לשם עלים דנפקא מהאי קרא: **מתני'.** דקתני [דבבשר] חטאת פליגי רבנן וקתני נמי [ע"ב] איברים יב] בבעלי מומין לר'

דלוג הוי כלי שרת כדאמרי' בפ"ק דמנחות (דף ז.) ובפ' שתי מדות (שם דף צ.) וי"ל דכלי שרת אין מקדשין אלא מלאין דלא יג] מצטרף להתקדש האי פורתא עם האחר שכבר נתקדש אי נמי האי פורתא מנח ליה בלוג לשם קדושת דמים והשתא משמע הכא דאע"ג דלא קדיש למזבח לא הוי כחולין בעזרה מאחר דקדוש קדושת דמים כדמסיק יד]: **וחולין ממילא הואי.** וכי האי גוונא משני בפ' התכלת (שם דף מח.) גבי שחט שני כבשים על ארבע חלות דשתים מהן נאכלות ע"י פדיון וכי האי גוונא משני בפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פא:) גבי ביכורים דמקדיש להו ותימה דבפרק התודה (מנחות דף פ:) גבי תודה שנתערבה בתמורתה ומתה אחת מהן חבירתה אין לה תקנה ופריך ולייתי לחם ולימא אי הך קמייתא טו] תודה היא הא לחמה ואי לא ליפוק לחולין ומשני וכי מכניסין חולין בעזרה והשתא אמאי לא מקדש להו והדר פריק להו וכן בפ' הזרוע (חולין דף קל.) דקאמר טעמא דכתב רחמנא זה הא לאו הכי הוה אמינא חולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה היכא לינופינהו אי אבראי לפני ה' כתיב אי אגואי קמעייל חולין בעזרה אמאי ליקדשינהו והדר ליפרקינהו ומיהו התם ניחא טז] דמקרא קא דריש וזה לא חייבה תורה אבל עוד קשה בפרק בתרא דמנחות (דף קד:) גבי פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא מנחה של ששים עשרון דברי חכמים רבי אומר כו' וקאמר (י) דפליגי במותר להכניס חולין לעזרה דרבי סבר דאסור להכניס חולין לעזרה ואסור לערב חובה בנדבה והשתא ליקדשינהו קדושת דמים והדר לפרקינהו וי"ל דגבי תודה לא בעי למימר דמקדישה ופריק גזירה שמא יאמרו יש פדיון ללחמי תודה וכן בההיא דפ' בתרא יז] (גז"ש) שיש שם שיעור מנחה אתי למימר שיש לה פדיון אבל הכא דליכא שיעורא ידעי דהא דיש לה פדיון משום דאין לה שיעור לכך אין קדוש קדושת הגוף וכן בביכורים ידעי דמשום ספיקא הוא דאין ביכורים נפדין כתרומות ומעשרות דהשתא נמי לאחר פדיון אין נאכלין אלא לכהנים וליכא למיטעי מידי וכן בההיא דהתכלת (שם דף מח.) גבי שחט שני כבשים על ארבע חלות ידעי דלא קדשי אלא שתים ובלחמי תודה דלא קדשי אלא ארבעים ואין להקשות הנך יח] שיריים דהכא דליפרקינהו לשם עלים חדא דרחמנא אמר דליכלינהו למצוה ועוד דלא שרינן לשם עלים אלא בדבר שנתערב במידי דבר הקרבה כגון איברי עולה באיברי חטאת (כ): **תקוני גברא שאני.** תימה אי דאורייתא קאמר ר"ש אין מתנדבין שמן היכי שרי משום תקוני גברא ועוד כיון דאין מתנדבין חולין גמורין הוו: **מאן תנא דפליג עליה דר' אליעזר ר' שמעון הוא.** והא דקדושין (דף נה.) דבהמה שנמצאת בין ירושלים למגדל עדר דמשמע התם דאי אישתכח בן שתי שנים דאיכא לספוקי באשם לית ליה תקנתא צריך לומר דפליגא אדר' אליעזר דאי מתנדבין לייתי בהמה יט] וליתני באשם תלוי: **ורבי אליעזר אותם הוא דרבאי לך כבש כמזבח אבל מידי אחריני לא.** וא"ת מה סברא היא זו לר' אליעזר דאותם כ] לא קאי אכולהו ולריח ניחוח דבתריה קאי אכולהו אפי' אשיריים ויש לומר משום דלא מסתבר ליה טעמא לר' אליעזר להחמיר בשיריים טפי משאור ודבש ודרשא דכבש כמזבח חומרא היא ולא קאי אלא אשאור ודבש דחמיר: **ורבנן תרתי שמעת מינה.** הך סוגיא כרבי אלעזר דאמר בפרק כל המנחות באות מצה (מנחות דף נז:) המעלה מכולן ע"ג הכבש פטור ור' יוחנן מחייב התם והא דקאמר התם ור' יוחנן האי אותם מאי עביד ליה הוה ליה למימר דאיצטריך לכדדרשינן כא] הכא רבנן אבל ניחא ליה לשנויי אפי' כר' אליעזר ועוד בכמה מקומות סוגיא דשמעתא כוותיה לעיל דמשני דמסיק לשם עלים ובפרק (שני) כב] דמנחות (דף כ.):

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ח:

מא ב מיי' (פ"ז) [פ"ו] מהל' פסה"מ הלכה כ:

מב ג מיי' שם פ"ג הלכה יח ופ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה ד:

מג ד מיי' פ"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה כא:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה: קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: ויקרא ב, יא-יב

מוסף רש"י

קא מעייל חולין לעזרה. מידי דלא אתעביד ביה צורך גבוה (חולין קל:) **וחולין ממילא הויין.** דתוך העזרה הן נעשין חולין והוא לא הכניסן משנעשו חולין: **איברי חטאת.** הנאכלין לכהנים (מנחות מח.). שהן שירים מאחר שהוקטרו אימורים (יומא מז:) **שנתערבו באיברי עולה.** העולים למזבח (מנחות שם). שהן כליל (יומא שם) **יתן למעלה.** יתנו למעלה כולם על המערכה (מנחות שם) **ורואה אני את בשר החטאת.** שהן שירים ובבל תקטירו: **כאילו הן עצים.** דכיון דלא מכוין לאקטורי לאו הקטרה היא ומותר לעשות כן מפני תקנת עולה (יבמות ק.). שאסור להקטיר איברי חטאת משום לאו דכל שממנו לאישים (סוטה כג.) **תעובר צורתן כו'.** ימתינו לו עד שתעובר ממנו צורת בשר, דכיון דאין פסולו חמור לא שרפינן קדשים בזיון, ועיבור צורה היינו פסול לינה כו' (פסחים עג:). יניחנה עד למחר ותיפסל בלינה ותעובר מראה ליחלוחית בשר הימנה משום בזיון קדשים, דכל זמן שלא נפסלו בלינה אין נשרפים (מנחות ה.) **ואל המזבח לא יעלו.** קרבן ראשית תקריבו אותם לה', שאור ודבש, בכורים אתה מביא מן התמרים ומנחת שתי הלחם שהיא ראשית מן השאור, ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח, קאי נמי אממנו אשה לה', דאוקמיה בבל תקטירו, ואשמעינן דלא אסר הקטרתו אלא כשמתכוין לריח ניחוח (סוטה כג.):

שיטה מקובצת

דבעי מיכליה ואיכא הך פורתא דלא קמיץ. וא"ת ולוקמא דעשה הזאה שבע תחלה ואח"כ מילא וקמץ, [ואזלי] כל הני פירכות דלעיל. וי"ל כיון דשמא נדבה הוא א"כ אין לזלזל בו לכתחלה בלוג ליתן כלום קודם קמילת הקומץ מאחר דסופו לעשות ממנו עבודת מזבח גנאי הוא אם לא עשה עבודת המזבח ראשונה: **אי גוואי קא מעייל חולין בעזרה.** וא"ת עד דקשה ליה מפדיון בפנים תקשי ליה דמתחלת הכנסת ההוא פורתא לעזרה כדי למלאות הלוג אחר קמילה היאך מכניס בעוד שהוא חולין בעזרה. וי"ל דמעיקרא מקדיש קדושת דמים ולא הוי חולין בעזרה, דהכי משני בפ' המוכר [את] הספינה (ב"ב דף פא:). וא"ת אמאי לא מתנה מעיקרא אם אין מצורע דלהוי כל השמן של הלוג (מקדיש) [קדיש] קדושת דמים ודבר הקרב ממנו דהיינו מתנות שבע יזה לשם מים (דהיינו) [דהוא] מותר ודבר הנאכל פריק ואכיל, ומאי דוחקיה להתנות בנדבה כל הלוג ויצטרך לדחוק ולומר דאע"ג דלר"ש אין מתנדבין שמן תקוני גברא שאני וגם צריכין להני שינויי דלעיל. ותירץ הר"ר יצחק מנוח דא"כ (אמאי) [אמרי] יש פדיון לקרבן, שיאמרו מוציאין קדושת הגוף לחולין ע"י פדיון. וא"ת לעיל דקאמר דפריק להו ליחוש שמא יאמרו יש פדיון לקדוש קדושת הגוף. וי"ל דודאי משום האי פורתא דממלא ליה לא אתי למימר דמוציאין קדושת הגוף לחולין ע"י פדיון כיון דאין שיעור קרבן. וכן צריך לפרש בפ' בתרא דמנחות (דף קד:): **לריח ניחוח אי אתה מעלה.** פ"ה סמוך לקרא הוא דכי כל שאור, שאור וכל דבש לא תקטירו קרבן ראשית תקריבו ממנו אשה לה' ואל המזבח לא יעלו וגו', ומוסב על מקרא ראשון, והכי משמע אותו שאמרתי לך לא תקטירו ממנו פעם שניה לא אמרתי אלא דלא יעלו לריח ניחוח אבל לשם עלים מותר, ודוקא גבי איברי חטאת שנתערבו אבל גבי ראשים בעי ר"א שיקרב אחד מהן ולא אמרינן דמעלה להו לשם עלים כדקאמר תלמודא, וטעמא משום דלא איירי קרא דריח ניחוח בבעלי מומין: **תרתי שמעי' מינה.** דמאותם נתמעטו שירי [אישים] (משירים) דלא שייך בהו דין דשאור ודבש בין לענין איסור העלאה דכבש ובין לענין דאין עולין אף לשם עלים דאין סברא למעט לחלאין. וא"ת שפיר קאמרי רבנן, מאי טעמא דר"א. וי"ל (דלר"א) [דר"א] סבר דיותר סברא למעט לחלאין ממה שנאמר (דאותם) [דמאותם] נמעיט דשאור ודבש אין עולין לכבש כמו שאין עולין לגבי מזבח אבל שירי אישים עולין לכבש, והשתא לענין כבש מיקל הכתוב בשירי אישים יותר מבשאור ודבש וגבי מזבח הוי איפכא שנחמיר טפי בשירי אישים ונאמר דאין עולין אפילו לשם עלים ושאור ודבש עולין לשם עלים, לכך סברא טפי לכל הפחות להשוותם לענין דעולין לשם עלים ומיעט אותם לענין כבש, ואין לדרוש איפכא לאיסור העלאה [לשם] עלים דע"כ הוצרכו לאוקמי אותם לענין כבש דסמיך ליה: **מתניתין דלא כי האי תנא.** ופליג עליה דמתני' בתרתי כדמפרש ואזיל חדא דאמר בברייתא דלא נחלקו באיברי חטאת [וכו'], ובמתני' קאמר דפליגי. וחדא באיברי [בעלי] מום לר"א יקרבו בכל ענין ואפי' לא קירב ראשו של אחד מהן, ובמתני' קאמר ר"א אם קירב ראשו של אחד מהן דוקא אז אמרינן יקרב השאר, והכא קאמר יקרבו בכל ענין, וטעמיה כדמסיק ואזיל: **המפרש ד"ה שיריים. הך פורתא.** נ"ב היינו אותו המעט שהוסיף אחר הקמילה ואיהו לשם מנחה אקדשיה דאל"כ קמעייל חולין בעזרה וכיון דאקדשיה לשם מנחה לא מצי למיכליה בלא קמילה. כך נמצא בס' ישן (ב"ש): **תוד"ה** (מעמ' הקודם) **ואי.** תימה והא קדוש קדושת הגוף כו' כדאמרי' בפ"ק דמנחות. ותירץ בקונטרס דאין כלי שרת מקדש אלא מדעתו ואין דעתו שיקדש קדושת הגוף. ועי"ל דאין חל על פורתא קדושת הגוף לפי שאין באותו פורתא שיעור קרבן ואין כלי שרת מקדש אלא דבר הראוי לקדש כגון לוג שלם, ואע"ג דכי מילאוהו יש בו כשיעור מ"מ אינו מצטרף עם השאר לקדושת הגוף כיון דבאותו שאר לא היה בו כדי שיעור לענין נדבה בלא האי פורתא (מהר"פ):

מסורת הש"ס

א) [מנחות דף מח. וש"נ], ב) [לקמן נא. מנחות קד:], ג) [כריתות יח.], ד) מנחות מח:, ה) לעיל עו: [ע"ש לע"ק], ו) ועי' בתוספ' פ"ח ה"ה וכעי"ז לקמן פא. תוספ' פ"ח ה"ז, ז) מנחות עח: וש"נ, ח) ד"ה לריח ניחוח, ט) ת"כ ויקרא פרש' ט ה"ט, צו פ"א הי"א, י) [שם קו.], כ) וע"ע תו' פסחים סו: ד"ה מביאה, ב"ב פא: ד"ה ודילמא, מנחות כא: ד"ה חולין פ: ד"ה וכי, חולין קל: ד"ה אי, תמורה כג. ד"ה אוכלין.

שינויי נוסחאות

א] נ"ל **מיכלינהו** (*ש"מ): **ב] דר' אליעזר ואמר אין מתנדבין אשם תלוי ר' שמעון היא, אמר ליה תורה כו'** כצ"ל (*ש"מ): **ג]** בש"מ גריס כאן המשנה שבע"ב. וכ"מ מרש"י בסה"ע: **ד]** בכתה"י נוסף **לריח ניחוח**: **ה]** נ"ל **את בשר בעלת מום למעלה**. וכן העתיקו תוס' בחולין לו. ד"ה מ"ט (*הגרי"ב). בש"מ **את איברי בעלת מום**: **ו] תקטירו דשיריים** כצ"ל והס"ד ומה"ד **הך פורתא** (ד"ו): **ז]** נ"ל **והלוג** (ש"מ): **ח]** נ"ל **נמלייה** (ש"מ): **ט] ולא בעי למפרקיה**. אולי יש למחוק תיבות אלו (ח"ד). ועי' בשאר מפרשים: **י]** תיבת **למעוטי** נמחק (ש"מ). [בצ"ק הגיה **לרבות שאור ודבש ולמעוטי שיריים**. וע' ק"ד שתמה עליו]: **יא]** נ"ל **בהאי** (ש"מ): **יב] איברים באברי בעלי מומין** כצ"ל (ש"מ): **יג]** נ"ל **ולא** (ב"ש): **יד]** כאן שייך הקטע שבתוס' דלעיל [ר' בעמ' הקודם אות יח] ותימה לי היאך נותן מתן ז' ועל הבהונות מההוא פורתא שקדוש קדושת דמים דשמא אינו מצורע וזורק לאיבוד שמן הקדש. ע"כ. וקאי אתירוץ א"נ (צ"ק): **טו]** נ"ל **דקיימא** (צ"ק): **טז]** נ"א **ניחא דלא חייבה תורה להקדיש משה"ה לא איצטריך קרא אבל עוד כו'** (ש"מ): **יז] בתרא דמנחות** (ש"מ): **יח]** נ"ל **דלימא דהנך שיריים דמסיק להו לשם עצים חדא כו'** כצ"ל (ש"מ): **יט]** נ"ל **לייתי אשם** (צ"ק): **כ]** נ"ל **דריבוי דכבש**. ותיבת **דאותם** נמחק (ש"מ): **כא]** נ"ל **לכדדרשי הכא** (שמכ"י): **כב]** נ"ל **בתרא דמנחות** (קו:) (הגרי"ב): **כג]** דיבור זה נמצא בכי"י על הגליון. וליתא בכי"פ:

נוסחאות רש"י כת"י

הך פורתא. מה שהוסיף אחר קמילה: **דפריק ליה.** ואומר אם איני מצורע והלוג נדבה הרי השמן שהוספתי שלא לצורך מחולל על מעות הללו דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וזה לא נתנו לתוך הלוג על מנת שיקדש הלוג אם אינו מצורע לפיכך יש לו פדיון: **קא מעייל חולין לעזרה.** כשהוא פודהו ומוציאו לחולין נמצא אותו שמן חולין בעזרה: **איפסיל ליה.** כל הלוג ביוצא: **והא"ר שמעון אין מתנדבין שמן.** לקמן בפרק כל התדיר והיכי אוקימנא לר' שמעון דאמר לוג זה יהא נדבה: **ונימא אם אינו מצורע אשם זה יהא אשם תלוי.** לכפר על ספק חטא שבידי שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא והכי שפיר טפי דלא יביא קדשים לבית הפסול דממה נפשך יהא אשם ונאכל ליום ולילה דכי אמרינן שלמי נדבה והוא אוכלו בתורת אשם ממעט באכילת שלמים: **ש"מ.** מדלא אמר הכי קסבר ר' שמעון אין מתנדבין אשם תלוי: **ומאן תנא דפליג עליה דר' אליעזר.** דאמר במסכת כריתות מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ר' שמעון היא: **אמר ליה תורה תורה.** אתה שאומרים עליך שאתה בקי בתורה: **אימרי בדיכרי מחלפין לך.** נחלף לך כבש בן שנתו באיל בן שתי שנים אשם מצורע אינו בא אלא כבש והיאך יכול להתנות עליו להיות אשם תלוי שאינו בא אלא איל בן שתי שנים: **ויאלו לבית השריפה.** דקעבר משום כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו ובשר חטאת קרבו אימורין לאישים והבשר בבל תקטירו: **ואל המזבח לא יעלו.** בתריה דההוא קרא דילפינן מיניה שיריים בבל תקטירו כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם לה' ואל המזבח לא יעלו והכי מידריש כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ולא תקטירו כל שממנו אשה לה' דהיינו שיריים קרבן ראשית תקריבו מן השאור ומן הדבש לה' שתי הלחם מן השאור ובכורים מפרי העץ שהם דבש תאנים ותמרים ואל המזבח לא יעלו וכו' ודרשינן ליה בין אשאור ודבש בין אשיריים לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עלים: **אותם.** קרבן ראשית תקריבו אותם אשאור ודבש קאי ועלייהו מהדר ואל המזבח לא יעלו אבל מידי אחרינא כגון שיריים דנפקי מסיפיה דקרא לא קאי עלייהו לריח ניחוח דאפילו לשם עלים נמי לא: **ור' אליעזר.** מיעוטא דקאי אשאור ודבש למעוטי שיריים דלא עבר עלייהו אם מעלן על גבי הכבש דאילו שאור ודבש אפילו על גבי הכבש אסור דתניא בתורת כהנים המזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל ואל המזבח: **ורבנן תרתי שמעת מינה.** כי היכי דקאי מיעוטא אאיסורא דכבש למעוטי שיריים מאותו איסור קאי נמי אריח ניחוח דאישתרו שאור ודבש מיניה להעלותם לשם עלים ומיעטינהו אותם לשיריים מאותו היתר: **מתני'.** דקתני כג] בבשר חטאת פליגי רבנן וקתני נמי אברים באברי בעלי מומין לר' אליעזר לא יקרבו אא"כ קרב אחד [מהן] דלא כי האי תנא:

אמר רב הונא [א]בדוקין שבעין ואליבא דר' עקיבא דאמר אם עלו לא ירדו אימר דאמר ר' עקיבא דאי עבד לכתחלה מי אמר אמר רב פפא הכא במאי עסקינן כגון שעלו על גבי כבש אי הכי אפי' בעינייהו אלא טעמיה דר' אליעזר מיעט רחמנא [1]מום בם [א] הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו ורבנן מום בם הוא דלא ירצו הא עבר מום [ב] ירצו ור' אליעזר מבם בהם ורבנן בם בהם לא דרשי אי הכי רואה הא רחמנא אכשריה לדבריהם קאמר להו לדידי רחמנא אכשריה לדידכו אודו לי מיהא בשר בעלת מום כעצים דמי מידי דהוה אבשר חטאת ורבנן הכא מאיסי התם לא מאיסי: **מתני'** [ב]אברין באברין [ג] בעלי מומין ר"א אומר [ג]אם קרב ראש אחד מהן יקרבו כל הראשין כרעים של אחד מהן יקרבו כל הכרעים וחכ"א [א]אפי' קרבו כלם חוץ מאחד מהן יצא לבית השריפה: **גמ'** אמר ר"א [ד]לא הכשיר ר"א אלא שנים שנים אבל אחד אחד לא מתיב ר' ירמיה [ד] וחכ"א אפי' קרבו כולן חוץ מאחד מהן יצא לבית השריפה אמר לו ר' [ה] ירמיה בר תחליפא [ה]אסברה לך מאי אחד זוג אחד: **מתני'** [ו]דם [ב]שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר נתערב ביין רואין אותו כאילו הוא מים נתערב בדם בהמה או בדם החיה רואין אותו כאילו הוא מים

לר' אליעזר לא קרב [ו] אלא אם כן קרב אחד מהן קודם שנמלך דלאו כי האי תנא: **כגון שעלו על הכבש.** וכיון דלר"ע לא ירדו מן המזבח הני מעלן לכתחלה מכבש למזבח דקי"ל לקמן (דף פו.) כשם שהמזבח מקדש כך הכבש מקדש: **אפי' בעינייהו.** שלא נתערבו בתמימים אם עלו בעלי מומין לכבש לר"ע יקרבו: **בם.** משמע כשהן בפני עצמן: **מידי דהוי אבשר חטאת.** דמודיתו לי דאם נתערב באיברי עולה יקרב לשם עצים כדאמרן [ז]: **מתני' איברים.** של עולות הרבה באיברי עולת בעלת מום אם קרב [א' מהם] תלינן איסורא ביה: **יצא לבית השרפה.** דלא תלינן איסורא בקריבין כבר: **גמ'** (לא נחלקו כו'): **אלא שנים שנים.** זוג זוג יקריבם דאיכא למימר מיגו דהאי לאו דאיסורא הוא דהאי [ח] נמי לאו איסורא הוא ואיסורא אזיל ליה בההוא דקרב קודם שנמלך אבל אחד אחד דליכא מיגו לא: **חוץ מאחד מהן כו'.** מכלל דלרבי אליעזר קרב: **זוג אחד.** שני ראשים: **מתני' שנתערב ביין.** שהוא אדום ואין מראה [ט] ניכר בו: **רואין אותו יין כאילו הוא מים.** ואומדין אם היה דם שנתערב כאן ניכר במים הללו כשר לזריקה: **בדם הבהמה.** של חולין: **רואין אותו.** של חולין כאילו הוא מים ואומדין אותו אם היה דם הזבח ניכר כשר ואע"פ שהחולין רבין עליו: [י] **אין דם מבטל דם.** דמין במינו לא בטיל ואפי' טיפה לתוך כלי גדול כשר לזריקה: **נתערב** בדם

הכא בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו. מילתיה דר"ע בפ' המזבח מקדש (לקמן דף פד.) דתנן ר"ע מכשיר בבעלי מומין ואמר ר' יוחנן בגמ' לא הכשיר ר"ע אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרין בעופות דלא פסל בעופות אלא מחוסר אבר כדדרשינן בת"כ [ח] ובפ"ק דקדושין (דף כד:) יכול נקטעה רגלה ונשברה גפה וא"ת אמאי לא חשיב נמי ניב שפתים דאמר פ' הניזקין (גיטין דף נו.) דשדא מומא בניב שפתים אתרא דלדידן הוי מומא ולדידהו לא הוי מומא דלא פסול לבני נח אלא מחוסר אבר ושמא בעוף לא שייך ניב שפתים [י] מיהו אכתי קשה דאיכא כמה מומין דלא פסלי ואמאי נקיט דוקין שבעין וכן בגיטין הוה מצי למישדי מומא במקום אחר [ט]: **אי הכי אפי' בעינייהו נמי.** תימה דלישני דלדבריהם קאמר להו כדמשני לבסוף: **הא עבר מום ירצו.** אע"ג דדרשינן בבכורות (דף לז.) בכלל ופרט דמום עובר מרלה [יא] מום עובר דמוקדשין איצטריך דה"א כיון דנדחה שוב אינו נרצה [יב]: ורבנן בם בהם לא דרשי. משמע דלא דרשינן מיניה תרתי אפי' [יג] ר"א לא דריש אלא מדכתיב בהם ולא כתיב בם ותימה דבפ' שני שעירי (יומא דף סד.) דריש רבי יוחנן מבהם ג' דרשות הני הוא דכי עבר מומם ירצו הא שאר דחויין הואיל ונדחו ידחו ועוד דריש בם הוא דלא ירצו הא עבר מומן ירצו ועוד בם הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו ושמא משום דכתיב נמי בם דמייתר ובם ובהם שניהם מיותרין ודרשינן לרבי יוחנן חדא דרשא מבם ותרתי מבהם ולרב דרשינן תרתי חדא מבם וחדא מבהם אבל בם בהם לא דריש וכולה סוגיא התם בין לרב בין לר' יוחנן אליבא דר"א ואין לחוש בכך דהכי נמי לעיל (דף עו:) ובפ' בתרא דמנחות (דף קו:) כר"א אי נמי אפי' כרבנן דבין ר"א ובין רבנן דמתני' אית להו דע"י תערובת ירצו והכי פירושו התם בעינייהו הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו דתנן איברים שנתערבו כו' ומשמע מתוך המשנה דמודו רבנן דהנהו דקרבו [יד] ועלו למערכה יקרבנו דלא ירדו שמעינן מינה דאית להו הך דרשא אלא לכתחלה אסרי מדרבנן דאי לית להו להו למיסר אפי' [טו] אותם שעלו ירדו כיון דלא בטלי אי לאו משום דשריא תערובת דאורייתא [טז] דכיון דאחמור רבנן דלא ליבטלו משום דדרכו למנות אית [יז] לן למישרי ע"י ביטול ברוב בדיעבד משום דעלו [יח] והא דקאמר הכא ורבנן בם בהם לא דרשי ולא בעי למימר דרבנן נמי אית להו הך דרשה אלא דלכתחלה אסרי להקריב מדרבנן כי תנאי דמתני' משום דמשמע ליה דלא יקרבו לרבנן מדאורייתא כמו דלא יקרבו דרובע ונרבע דרישא דברייתא דאפי' בדיעבד ירדו השתא [יט] א"ש דרב ור' יוחנן לא שבקו רבנן ואמרי כר"א ותדע מדמייתי התם מלתא דרבנן דלאו אליבא דר' אליעזר קאמרי לא הוה ליה לאיתויי מלתייהו דרבנן ואע"ג דרבנן דברייתא לא דרשי הכי מתני' עיקר והא דדריש התם מבם [כ] בהם טעמא דר' יוחנן ומתרי בם דריש עבר מומם וע"י תערובת והכא דריש מבם [כא] תערובת ועבר מומם מבם בהם ואייתר להם בם דבתרא לכדר' יוחנן כדפרישית לא קשה מידי דלא איכפת ליה להש"ס רק שיוכל לעשות ג' דרשות ולא חש להזכיר דרשא דר' יוחנן אלא הפשוטה יותר וזה אין לפרש דאיברי בעלי מומין בתמימים לא בטלו אי משום דאין עולין מבטלין זה את זה הא בעלי מומין לא עולין נינהו ועוד דאפי' עולין נראה דלרבנן מדאורייתא מבטלין זה את זה בדבר שאינו מתערב [ס] כמו מין במינו לר' יהודה שאינו [כב] מתערב דלא הוי כדם וסולת בטל מדאורייתא [י]: **אודו לי מיהת בשר בעל מום כעצים דמי.** אע"ג דר"א גופיה לא חייש להאי טעמא מדמצריך קרא מ"מ תיקשי להו לרבנן והכי אורחיה דהש"ס כדפירשתי בריש פירקין [י]: **בדם בהמה או בדם חיה רואין אותו כאילו הוא מים.** וא"ת דם בהמה וחיה היכי זריק להו למזבח נהי דאמר רואין כאילו הוא מים ולא מבטל דם אחר מ"מ מים גמורין לא הוי ולא בטל ממנו שם חולין ואפי' למ"ד (נזיר דף כט.) חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היינו שחיטתן אבל להעלותן לגבי המזבח נראה דאסור וי"ל כיון דדם כשר מעורב בו ואין עיקר זריקתן לשם הפסול אלא לשם הכשר שרי אע"ג דבאיברים לא אמר רואין לשם עצים ומיהו בלאו הכי אתי שפיר דבנזיר פ' ואני (שם) משמע דלמ"ד לאו דאורייתא אפי' העלאה נמי שרי גבי מדיר בנו בנזיר למ"ד לחנכו במצות דמביא [כג] חטאת העוף דקא סבר חולין בעזרה לאו דאורייתא ושמא סבר לה כר"א דשרי לשם עצים ולשם מים ואפשר דאפי' רבנן מודו דלא אסרי לשם עצים ולשם מים אלא במידי דהקרבה כגון איברי חטאת ואיברי עולה וכן ניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה ומתן אחת במתן ארבע אבל חולין גמורין שרו לכ"ע לשם עצים ולשם מים וכן נתערב בדם פסול [כד] ובדם התמצית וכן מוכיח [כה] לקמן (דף עט:) מדלחיק עלה בגמ' במאי פליגי בגוזרין גזירה במקדש ולא קאמר דפליגי ברואה אי כדפליגי בסיפא ולקמן מפרש [כו] (ד"ה במאי): **רואין אותו כאילו הוא מים.** הקשה ה"ר שמואל מוורדוס הא דאמרי' בהקומץ רבה (מנחות דף כב.) ולקח מדם הפר ומדם השעיר הדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר סברי רבנן [כז] מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה היכי דריש ליה מיניה הא [כח] דלא בטיל היינו משום דאפי' הוי מים היה בו מראית דם וי"ל דפעמים שהוא כל כך רבה דאי הוי דם הפר מים משתנה מראית דם השעיר עד שנעשה דיהה ופסול דאם יש בו מראית דם דקתני היינו מראית דם גמור ולא חזותא בעלמא ועוד י"ל אי לאו משום דאין עולין (אין) מבטלין זה את זה לרבנן או מין במינו לר' יהודה כשמערה טיפה ראשונה הוי ליה בטל ונדחה ומיהו קשה דאיפכא ה"ל למידק דהא אמרי' ביומא (דף נג:) שעירה דם הפר בדם השעיר ודם שנתערב במים אמר בגמ' לא שנו אלא שנפל מים לתוך דם אבל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל הלכך האי דם פר היה לו להתבטל ראשון ראשון בדם השעיר ואפי' מאן דלית ליה ראשון ראשון בטל בפ' בתרא דע"ז (דף עג.) הכא מודה משום דה"ל נראה ונדחה וי"ל דלא אמר ראשון ראשון בטל כשמערה בשפע הרבה יחד כמו שמחלק בע"ז (גז"ש) בין חבית דנפיש עמודיה לצרצור קטן דלא נפיש עמודיה אפי' למאן דלית ליה ראשון ראשון בטל בחבית ביותר מפי חבית היה מודה דלא בטיל ועוד מי לא עסקינן שמערה דם הפר שבכלי זה ודם השעיר שבכלי זה משניהם יחד תוך כלי שלישי:

עין משפט
נר מצוה

מד א מיי' פ"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה כא:

מה ב מיי' פ"ב שם הלכה כב:

* * *

תורה אור השלם

1. וּמִיַּד בֶּן נֵכָר לֹא תַקְרִיבוּ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל אֵלֶּה כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם לֹא יֵרָצוּ לָכֶם: ויקרא כב, כה

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הא וכו' כמו מין במינו לר"י. ע' לעיל דף עג ע"א תוס' ד"ה ר"י [עי'] מנחות דף כב ע"ב תוס' ד"ה מכאן לעולין וכו']:

* * *

מוסף רש"י

בדוקין שבעין. דוקין, טיילא בלע"ז, לשון (ויקרא כא) או דק, כמו (ישעיה מ) הנוטה כדוק (לעיל לה:). דהוי מום עובר ואינו ניכר (מנחות עט.). **ועוד** דכשרים בעופות שאין בהם חסרון אבר (שם מכת"י). **או:** ולהכי לא ירדו דאין מומין ניכר כל כך, דהכי תנן בפרק המזבח מקדש [לקמן פד.] ר' עקיבא מכשיר בבעלי מומין, כלומר דאם עלו לא ירדו, ואמר ר' יוחנן בגמ' (פה:) לא הכשיר ר"ע אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרים בעופות והוא שקדם הקדישן את מומן, ל"א דוקין שיש לו מום בעפעפים ולהכי קרי לעפעפים דוק, [דעפעפים] על העין כרקיע, דהכי אמרינן בספרי אגודות העין דומה לעולם קטן, העפעפים כנגד הרקיע והתחתון כנגד הארץ והלבן שמקיף את העין כנגד ים אוקינוס שסובב את העולם והשחור שבו שהוא עגול דומה לגלגל חמה (בכורות טז.) **אברין באברין בעלי מומין.** איברים של עולה תמימה שנתערבו בהן איברי בעלת מום אחת: **אם קרב ראש אחד מהן.** קודם שהרגישו בדבר: **יקרבו כל הראשין.** ותולין האיסור באותו שקרב כבר ותלינן לקולא, דהואיל ונתערבו אין כאן ספק איסור דאורייתא למיזל לחומרא, דלא הזהירה תורה עליהן אלא כשהן בעצמן, שנאמר בהם כי משחתם בהם מום בם, כי איתנהו בעינייהו (יומא סד.): **לא הכשיר ר"א אלא שנים שנים.** לא התיר ר"א להקריב את הנותרים אלא שנים שנים, דודאי חד מנייהו דהיתירא, שהרי לא נתערב בהם אלא בעל מום אחד, ובכל חד אמרינן מדחבריה לאו דאיסורא, איהו נמי לאו דאיסורא הוא וההוא דאיסורא אזל ליה בהקרבה ראשונה שקרב אחד מהן, אבל אחד ואחד לא יקריבו הראשים דבכל חד מספקינן דלמא דאיסורא הוא, דליכא למימר מיגו (לעיל עד.) **דם.** דקדשים רואין אותו כאילו הוא מים. ואם היה מים והיה מראית הדם ניכר ביניהם כשר (מנחות כב.). אם יש בכשר כדי להיות בהן מראית דם כשר ואם לאו פסול (פסחים סה:) **או בדם החיה.** ממש, דסתמא חולין:

* * *

שיטה מקובצת

הא ע"י תערובת ירצו. נראה דלא איצטריך אלא בתערובת חד בחד או תרי בתרי דלא נתבטל ברוב, דאי מיירי בחד בתרי לא איצטריך קרא לריבויי לומר דמרלה ואין בו איסור אלא מדרבנן דמדאורייתא חד בתרי בטל ובמידי דרבנן לא איצטריך קרא לומר דמרלה: **ור"א מבם בהם.** פ"א מום בם בהם כתיב דכתיב כי משחתם בהם מום בם כלומר והוי תרי מיעוטי (גליון): **בם בהם לא דרשי.** וא"ת ואמאי לא דרשי והלא בהם מיותר דבלא בהם כתיב בם דכתיב כי משחתם בהם מום בם והרי מבם דרשו דאם עבר מומם ירצו ומבהם מה ידרשו, וי"ל דרבנן דרשי בהם כדר' יוחנן דאמר בפ' שני שעירים (יומא סד.) בם הוא דאינו נדחה הא שאר דחויין הואיל ונדחו ידחו. וא"ת ור"א מנ"ל הא, וי"ל מדמלי למכתב במקום בהם בם וכתב בהם ש"מ תרתי. אבל רבנן בם בהם לא דרשי כדקאמר הכא, וכן מוכח הסוגיא התם. וא"ת ולר"א דמתני' אמאי איצטריך לומר במתני' אם קירב ראשו כו' תיפוק ליה דאפי' לא קירב יקרבו כיון דנתערבו מהאי קרא דדרשינן הא ע"י תערובת ירצו. וכ"ת דתנא דמתני' לית ליה האי סברא, הא ליכא למימר הכי דע"כ אית ליה כדמוכח בפ' שני שעירים דהתם רב פליג עליה דר' יוחנן ואמר דאף שאר דחויין ירצו וגם דריש דע"י תערובת ירצו כר"א ומייתי התם ר"א דמתני', וי"ל דודאי מן התורה ע"י תערובת יקרבו אפי' לא קירב ראש אחד מהם, מיהו מדרבנן אסור אם לא קירב ראש אחד מהם. וא"ת מ"מ רב מנ"ל דר"א דמתני' דריש בם דמייתי מיניה ראיה, דלמא כל עיקר טעמא דר"א משום דקירב ראש אחד מהן בלי שום פסוק. וי"ל דא"כ מאי איריא דנקט במתני' בעלי מומין אפי' רובע ונרבע נמי אלא ש"מ דוקא בעלי מומין משום דכתיב בם אבל רובע ונרבע מודה דלא יקרבו. ולפי מה דפי' דאיצטריך טעמא דקירב להפקיע איסורא דרבנן כדפי' לעיל ניחא דמייתי לעיל (דף עד.) מלתא [דרב בטבעת] דע"ז דנפל לים הגדול אחד מהן דהותרו כולן וקאמר רב דאמר כר"א דאמר אם קירב ראש כו' וכי היכי דר"א מתיר השאר כי קירב אחד מהן ה"נ גבי טבעת, וקשה דמאי מייתי דלמא הא דשרי משום דגלי קרא דכתיב בם גבי בעלי מומין והתם ליכא קרא גבי טבעות, אבל השתא ניחא דהכא מדאורייתא מותר מחמת קרא בלא קירב ראש של אחד מהם וקירב ראש צריך להתיר איסור דרבנן דוקא, וכן טבעות איסור דאורייתא ליכא דבטל ברוב אע"ג דאיכא חשיבות, ונפל אחד לים צריך להפקיע איסורא דרבנן. וא"ת ורב דמייתי התם ראיה מר"א וכי עביד כר"א ושביק רבנן, שהרי רבנן פליגי עליה במתני' ובברייתא ואמרי דיצא לבית השריפה אלמא לא דרשי בם לומר דע"י תערובת ירצו, וי"ל דגם רבנן דרשי בם לומר דיקרבו מן התורה ונפקא מינה דאם עלו לא ירדו. מיהו מדרבנן אסור להעלותו ואינו מותר אפי' כי קירב ראשו של אחד מהן דאם קירב ראש אחד מהן אינו מעלה ומוריד לרבנן דבהא (פליג לר"א) [פליגי על ר"א]. ותדע דהכי הוא מדאמרי רבנן במתני' אפי' קרבו כולם חוץ מאחד מהן יצא לבית השריפה ולא קאמרי דאם עלו (לא) ירדו אלמא ש"מ דדרשי בם לומר דאם יעלו לא ירדו, דאי לא דרשי א"כ הוי בעלי מומין כרובע ונרבע וירדו. וליכא למימר דטעמא דמתני' דאם עלו לא ירדו לרבנן משום דמיירי בחד בתרי דבטל מדאורייתא ולפיכך לא ירדו, אבל חד בחד תרד דלא דרשי בם לומר דע"י תערובת ירצו, שהרי איברים חשיבי משום מנין לרבי יהודה דאמר (לעיל דף עב:) כל שדרכו למנות שנינו או משום עשויה להתכבד ולא בטיל, א"כ הוה להו למימר דירדו אפי' בתרי. ואע"ג דחשיבות מנין וכיבוד הוי מדרבנן, מ"מ במידי דחשיב אמרו רבנן דלא בטיל והוי חד בתרי כחד בחד כיון דמדרבנן לא בטיל לא נקריב אי מקריב לא מרלה, כמו כן הוי ליה למימר דירדו אי לא דרשי בם, אלא ש"מ דגם רבנן דרשי בם לומר דאם עלו לא ירדו. וא"ת א"כ התם יביא ראיה מרבנן, וי"ל משום (דלר"א) [דר"א] דרשה יותר בהדיא. מיהו בלאו הכי [ניחא] דהא מייתי התם כולה מתני' גם דברי רבנן ומדרבנן נמי מייתי. וא"ת והא משמע לעיל דרבנן לא דרשי בם להתיר תערובת כדקאמר ורבנן כו' הא עבר מומם ירצו. וי"ל דלאו היינו רבנן דמתני' אלא היינו רבנן דברייתא דסבירא להו דאפי' אם עלו ירדו דומיא דלא יקרבו דגבי רובע ונרבע וא"כ ע"כ לית להו דרשה להתיר תערובת (מהר"פ): **רואין אותו כאילו הוא מים** וא"ת כו' וי"ל כו' [ככתוב בתוד"ה רואין]. ומ"מ מוכח שפיר מדם הפר ומדם השעיר דעולין לא מבטלין זה את זה ואין לדחות משום רואין כי הכא משום דמ"מ כשמערה טיפה ראשונה הוי ליה בטל ונדחה: **תוד"ה הכא.** (בסה"ד) למישדי מומא במקום אחר. עי' מס' בכורות דף ל"ז ע"א [בגליון ר"פ על אלו מומין (ב"ש)]:

מסורת הש"ס

א) [בכורות טז.], ב) יומא סד. ע"ש, ג) [לעיל עד.] ע' ירוש' תרומות פ"ה ה"א ועי' בפ"מ ה"ב, ד) [דלעיל עד. לקמן פ.], ה) [לקמן פ.] וכעי"ז ר"ה כב: קידושין עו:, ו) מנחות כב. חולין פז:, ז) שייך לעמ' שאח"ז. ח) אמור פרש' ז ה"ב, ט) [ועי' לעיל לה: ד"ה אלא דוקין כו' אי נמי], י) וע"ל בתו' עג. ד"ה ר"י, דיבש ביבש גם לר"י בטל, כ) [ועי' תו' לעיל עב. ד"ה וליבטלו ותו' עירובין לח. ד"ה אי, חולין נו. ד"ה מ"ט]

* * *

שינויי נוסחאות

א] בם מום בם הוא כו' (*ש"מ): ב] מומם (*ש"מ): ג] נ"א באברי (*ש"מ). ביומא סד. איברין תמימין באיברין כו': ד] עי' בהגר"א יו"ד סי' ק"י סק"י בגי' הרמב"ם, ועי' ח"ש וחידת הקדש: ה] נ"ל ר' יעקב לר' ירמיה (כתה"י ושמכ"י): ו] קרבי (ש"מ): ז] כדאמרן לעיל לא נחלקו כו' כל"ל והס"ד (ב"ש וצ"ק): ח] נ"ל האי (ש"מ): ט] נ"ל מראה הדם (באה"מ וכ"ה ברש"י בחולין פז:): י] שפתיים שאין להם אלא חרטום (ב"ש כי"ב וג'). ובשמכ"י ובד"ו הועתק שלא במקומו: יא] ע' במפרשים מה שהקשו בזה. ובתו"ק מוחק תיבת מרצה וגריס לאו מום הוא: יב] כאן הס"ד ואח"כ ד"ה ורבנן (שמכ"י צ"ק ופ"מ): יג] נ"ל ואפי' (ב"ש): יד] נ"א דקרבו יקרבו ולא ירדו שמעינן כו' (ד"ו): טו] הנה מדברי התוס' ישנים יומא סד ע"א נראה בלא ספק כי נפל חסרון תיבות גדול בתוס' שלנו מחמת טעות הדומות שדילגו המעתיקים מתיבת אפילו לתיבת אפילו שלאחריה. והנוסח הנכון הוא כך, אפילו בדיעבד אם נתערבו אחד באחד, והואיל וכן נראה כי נתערב נמי אבר אחד של בעל מום ברוב איברים תמימין היה לנו לאסור בדיעבד אפילו אותם שעלו דירדו כו'. ועי' במפרשים כאן שנתחבטו הרבה בגיר' התוס' ובכוונתם. ולפי נוסח הנ"ל מבוארים דבריהם היטב, ועי' בשיח יצחק לתו"י יומא שם. [בש"מ והגרי"ב תיקנו למימר במקום למיסר. ולהנ"ל הוא לנ"ל]: טז] מדאורייתא (תו"י שם): יז] נ"ל לית. וכ"ה בד"ו ובתו"י יומא שם, וכן גי' נ"ק. [ובגליון הוגה נ"א לית לן למיסר]: יח] בתו"י יומא שם מסיים אבל כי קילי כולי האי דשרי מן התורה בלא ביטול סברא הוא למישרי בדיעבד משום דעלו אפי' מדרבנן. עכ"ל ועע"ש בדבריהם באורך: יט] והשתא (ש"מ): כ] נ"ל מה' דבהם (ש"מ, צ"ק ופ"מ): כא] נ"ל מה' דבהם תערובת ועבר מומם מבם דבהם ואייתר להם בם בתרא כו' (ש"מ). ובצ"ק גריס והכא דריש מבם תערובת ועבר מומם מה' דבהם כו'. וכן נר' מתו"י שם. ועי' פ"מ: כב] נ"ל כשאינו (באה"מ): כג] נ"ל דמביא קרבן דקא סבר כצ"ל (צ"ק): כד] פסולין (ד"ו): כה] מוכח (ד"ו ש"ח): כו] נ"ל אפרש (באה"מ): כז] שם איתא רבנן סברי (הגרי"ב): כח] נ"ל דילמא הא (ש"מ): כט] בכי"י יקרב שלמים ולשם עצים: ל] דיבור זה מהש"מ, ובכתה"י ליתא: לא] כ"ה בכתה"י וב"ש ומ"כ. ובש"מ איתא ההוא דאיסורא:

* * *

נוסחאות רש"י כת"י

כגון שעלו על גבי הכבש. וכיון דקיימא לן אליבא דרבי עקיבא לא ירדו יעלם לכתחילה מכבש למזבח דקיימא לן (לקמן פו.) כשם שהמזבח מקדש כך הכבש מקדש: **אפילו בעינייהו נמי.** שלא נתערבו בתמימים אם עלו בעלי מומין לכבש לר' עקיבא יעלו למזבח: **בם.** משמע כשהן בפני עצמן: **מידי דהוי אבשר חטאת.** דמודיתו לי דאם נתערב בבשר עולה יקרב כט] לשם עצים וכדאמרן לעיל לא נחלקו על איברי חטאת כו': **מתניתין.** ל] **איברים.** של עולות הרבה באיברי עולת בעלת מום: **אם קרב הראש של אחד מהן.** לאחר שנתערב בהן בעל מום בא כהן שאינו יודע בתערובתן והקריב אחד מן הראשים יקרבו כל הראשים כולן לכתחילה דתלינן איסורא בההוא דקרב והנך כולהו כשירים נינהו: **גמרא. אלא שנים שנים.** זוג זוג יקריבם דודאי איכא חד בהאי זוגא דהיתרא הוא וניתנה הקרבה זו ליקרב משום ההוא דהיתר ואי משום ההוא דספק איסורא לא] איכא למיתלייה באותו שקרב תחילה קודם שנמלך: **אבל אחד אחד לא.** שמא לא ניתנה הקרבה זו ליקרב דילמא האי דאיסורא הוא: **מתניתין. נתערב ביין.** שהוא אדום: **רואין אותו יין כאילו הוא מים.** ואם היה ניכר באותן המים כשר: **בדם הבהמה.** של חולין: **רואין אותו.** דם של חולין כאילו הוא מים ואם היה מראה אדמימות של דם הכשר ניכר בהן כשר ואע"פ שדם הפסול מרובה עליו הרבה כדאמר בגמ' דהיכא דאיכא חזותא אזלינן לענין ביטולו בתר חזותא:

מסורת הש"ס

א) פסחים סה: [לעיל לה. לו. לקמן עט. מנחות כב. חולין פז: נדה עא:] ירוש' פסחים פ"ה ה"ח, ב) [חולין פז:], ג) עי' בכורות כב: ד"ה יתיב, ד) [ע' תו' יבמות קא. ד"ה הכה] ירוש' חלה פ"א ה"א, ה) שבועות ג ירוש' פסחים פ"ה ה"ד, יבמות פי"א ה"ז, נזיר פ"ח ה"א, וע"ע שבועות פ"ג ה"ז, ו) חלה פ"ג מ"ז עי' ירוש' חלה פ"ג ה"ה, ועי"ש פ"א ה"א פ"ב ה"ג, תוספ' חלה פ"ב ה"א., ז) שייך לע"ב, ח) [ועתוס' שם ד"ה אלא שמיישב קושיא זו].

[א]רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם [א]נתערב בדם פסולין ° ישפך לאמה [ב]בדם התמצית ישפך לאמה רבי אליעזר מכשיר [ג]אם לא נמלך ונתן כשר: **גמ'** [ב]א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [ד]ל"ש אלא שנפלו מים לתוך דם אבל נפל דם לתוך מים [ג]ראשון ראשון בטל אמר רב פפא [ה]ולענין כיסוי אינו כן לפי שאין דחוי במצות: אמר ר"ל א] [ד]הפיגול והנותר והטמא ב] שבללן זה בזה ואכלן פטור א"א שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו שמע מינה תלת ש"מ איסורין מבטלין זה את זה ° וש"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא וש"מ [ה]התראת ספק לא שמה התראה מתיב רבא [ו]עשה עיסה מן ג] חיטין ומן אורז אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה ואע"ג דרובא אורז מדרבנן אי הכי אימא סיפא [ז]אדם ד] יוצא בה ידי חובתו בפסח

בדם פסולין. כגון ברובע ונרבע או בנשחט חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **ישפך לאמה.** ואפילו הכשר רבה עליו וכן בדם התמצית ישפך לאמה ואע"פ שדם הנפש רבה עליו ומשום גזירה כדמפרש בגמ' [עט.]: **ור"א מכשיר.** טעמא מפרש בגמ' [שם]: **אם לא נמלך ונתן כשר.** אפילו לת"ק דאפילו לכתחלה אי לאו משום גזירה היה מכשיר: **גמ' לא שנו.** דאם יש בו מראית דם כשר ואע"ג דרובא מים אלא שנפלו מים לתוך דם: **ולענין כיסוי.** דתנן ביה נמי כה"ג נתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות בפ' כיסוי הדם (חולין דף פז.): **אינו כן.** דאפילו נתן דם לתוך מים אם יש בו מראית דם חייב לכסות ולא אמרינן קמא קמא בטיל ליה: **לפי שאין דחוי במצות.** דאע"פ שנדחה טפה ראשונה שנפל ה] לתוך המים ולא היה מראיתה ניכר אפ"ה כי הדר נפל טפה שניה חוזרת ראשונה ונעורה להצטרף עמה וכי נפל עד שהפכו מים למראה דם חוזר ונראה לכיסוי ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה דלא שייך דחוי אלא בדבר קדושה: **שבללן זה בזה.** כזית מזה וכזית מזה ונתן לתוך פיו פטור ממלקות ואפילו התרו בו: **אי אפשר שלא ירבה מין על חבירו כו'.** כשהוא לועס אותה בפיו נבלל מין לתוך חבירו מיעוטו של זה ברובו של זה ובטל המיעוט ברוב והבטל בכל מין נוסף על המבטל ו] ונקרא בשמו ונגרע ממינו וא"א לכוין שלא יהא ממין האחד בטל בחבירו יותר ממה שבטל ממין חבירו בו ונמצא שאין באותו [מין] כשיעור דבציר ליה שיעוריה ולא ידעינן הי מינייהו בצר ליה וכי מתרינן ביה לא ידעינן משום מאי נתרי ביה וצריך להתרות בו משום האיסור הילכך כי מתרו ביה משום פיגול הויא התראת ספק דלמא לא בדידיה תהוי ז] חיובא וכן בנותר ואע"ג דמסקנא ודאי אחד מינייהו עבר בשעת התראה מיהא ספק הוא בכל אחד אם יעבור עליו אם לא והתראת ספק לאו התראה היא: **שמע מינה איסורין מבטלין זה את זה.** כי היכי דהיתר מבטל איסור ולא אמרינן איסורא לא מבטל איסורא: **ושמע מינה נותן טעם ברוב לאו דאורייתא.** הא דאמור רבנן בכל דוכתי איסור ח] הנו"ט בהיתר אוסרו ואע"פ שההיתר ברוב ט] לאו דאורייתא הוא ללקות עליו דאי דאורייתא נהי נמי דרבה מין על חבירו מ"מ טעמא יהיב ואיכא טעמא דשיעור שלם. וקס"ד השתא דאפילו פיגול ונותר מב' מינים שטעמו של זה ניכר בזה נמי פטור לר"ל כגון האי בשר והאי שירי מנחה: ה"ג **עשה עיסתו מן חטין ומן האורז כו' ואדם יוצא בה ידי חובתו.** של עשה דקום אכול מצה בפסח י] ואי נותן טעם ברוב לאו דאורייתא היכי נפיק הא קי"ל (פסחים דף לה.) דאין יוצאין אלא במצה שהיא מחמשת המינין דכתיב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות (דברים טז) דברים הבאים לידי חימוץ אתה יוצא בהן ידי מצה יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סרחון:

אלא

רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם. בהקומץ רבה (מנחות דף כג.) פי' בקונטרס דלרב חסדא דאזיל בתר מבטל הויא דלא כרבי חייא ולעיל פי' בריש פירקין דאפילו לר' חנינא דאזיל בתר בטל דאיכא יא] כמה משניות וברייתות דלא כר"ח: **הפיגול והנותר** כזית מזה וכזית מזה שבללן ואכלן והתרו בו פטור ממלקות א"א שלא ירבה מין על חבירו כו'. כשהוא לועס אותן לתוך פיו נבלל מין לתוך חבירו מיעוטו של זה ברובו של זה ובטל המיעוט ברובו והבטל בכל מין נוסף על המבטל ונהיה כמוהו ונקרא בשמו ונגרע ממינו וא"א לכוין שלא יהא ממין האחד בטל בחבירו יותר ממה שבטל ממין חבירו בו ונמצא שאין באותו [מין] כשיעור דבצר ליה שיעוריה ואנן לא ידעינן הי מינייהו דבצר ליה וכי מתרינן ביה לא ידעינן משום מאי נתרי ביה וצריך להתרות משום האיסור הילכך כי מתרו ביה משום פיגול הויא התראת ספק דלמא לאו בדידיה הוי חיובא וכן בנותר ואע"ג דמסקנא אחד מינייהו עבר בשעת התראה מיהא ספק הוא בכל אחד אם יעבור עליו ואם לאו והתראת ספק לאו התראה היא ע"כ לשון הקונטרס וקשה דאם התרה בשלשתן פשיטא דלוקה אפילו למ"ד (מכות דף טז.) לאו שמה התראה היכן מלינו התראת ספק כה"ג דודאי עבר אלא דלא ידעינן אהי מהני תלת דפיגול ונותר וטמא ואי לא התרו אלא על האחד פשיטא דפטור אפילו למ"ד התראת ספק שמה התראה דאפילו לבסוף שמא אותו שהתרה בו כבר נתבטל דהיכי דמי התראת ספק כגון דלאחר גמר הדבר ודאי שעבר על מה שהתרה אלא דלא ידעינן בשעת התראה אם עובר עבירה בההיא שעתא אם לאו כגון הכה את זה וחזר והכה את זה (יבמות דף קא.) וכן גיד הנשה דלא ידעינן אי דימין אי דשמאל ועוד קשה היכי מיחייב כלל משום חד מינייהו דמיעוט הבטל ברוב לא מצטרף עם הרוב להשלימו לכשיעור דאפילו היתר לא מצטרף לאיסור כ"ש איסור לא מצטרף לאיסור וא"כ אפילו אם תימצא לומר דהתראת ספק שמה התראה הכא פטור דא"א שלא יתערב מכל אחד ואחד משהו בחבירו ובצר ליה שיעורא ועוד קשה אם נפרש פיגול ונותר וטמא שלשתן יחד למה לי למימר א"א שלא ירבה מין על חבירו הא ודאי יש כאן שנים המבטלין את השלישי ואכולהו ליפטר דכל אחד הוי בטל ומבטל ונ"ל לפרש דמיירי כגון דאיכא ב' זיתי פיגול וזית נותר יחד בחתיכה אחת יב] ועוד יש ב' זיתי נותר וזית פיגול בחתיכה אחרת יחד ואכל אחת מן החתיכות והתרו בו אל תאכל פיגול שמא זו היא חתיכה שיש בה רוב נותר ואחרי כן לאחר כדי אכילת פרס או אפילו בתוך כדי אכילת פרס אכל חתיכה שניה והתרו בו אל תאכל פיגול כבראשונה יג] שמא זו היא אותה שיש בה רוב נותר שאוכל באחרונה עתה הוי ממש כמו הכה זה וחזר והכה זה דלמ"ד לאו שמה התראה פטור. ברו"ך. נראה לפרש דבתרי מינייהו קאמר דשקל תרי מהני תלת ובללן זב"ז ואכלן וכגון דשקל ב' זיתים מחד איסורא וד' זיתים יד] מב' איסורין ובללן בקערה אחת ואכלן וא"א שלא יהא רוב מן האחד ומבטל את חבירו הילכך לא ידעינן בהאי איסורא אם יש עליו שם פיגול או שם נותר דאיסורין מבטלין זה את זה לפטור טו] מטעם התראת ספק כגון דאכל בשתי פעמים בכדי אכילת פרס ובאכילה ראשונה התרו בו משום פיגול ובשניה משום נותר א"נ אפילו פחות מכדי אכילת פרס פטור כשאכל בשתי פעמים דכשהתרה בראשונה משום פיגול שמא נותר רבה ולא שפיר מתרי ביה ובשניה כשהתרה משום נותר שמא פיגול רבה ולא שפיר מתרי ביה ואי משום דכבר התרה בו משום פיגול מאכילה ראשונה ואמרינן בקדושין (דף עז.) דבעל חמש אלמנות חייב משום אלמנת ראובן ואלמנת שמעון ובחדא התראה מיירי דאי בשתי התראות אפילו באלמנה אחת נמי חייב דהתראות מחלקות אלמא כיון דעסיק בביאה ומתרה בו בתחילה הוה התראה לכל אחת ואחת וה"נ הרי עסוק כל שעה באכילה ותועיל לו התראה ראשונה לא דמי שאני הכא דנראה כחוזר בו מהתראה ראשונה כשחוזר ומתרה בו משום נותר וכאילו אמר לו לא על פיגול אתה שב אלא על נותר ואם תאמר והא תנן במעילה בפ' קדשי מזבח (דף יז:) הפיגול והנותר אינן מצטרפין זה עם זה מפני שהם ב' שמות ואמר בגמרא ל"ש אלא לטומאת ידים דמדרבנן אבל לענין אכילה מצטרפין דתניא ר"א אומר לא יאכל כי קדש הם כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו וי"ל דהתם בדלא מערב אבל הכא דמערב בטל דאיסורין מבטלין זה את זה א"נ הכא ללקות משום פיגול או נותר קאי אבל התם מיירי לעבור עליו משום כל שבקדש פסול ועוד התם נהי דאיסורא איכא מלקות ליכא משום דהוי לאו שבכללות כדאי' בפסחים (דף כד.): **מתיב רבא עשה עיסה** מן החטין. תימה דלא מקשה ליה ° מכל התורה כולה דקי"ל טעם כעיקר: [בס"א מה"ד] ז) **אלא מין בשאינו מינו בטעמא כו'.** ח) תימה דבהקומץ רבה (מנחות דף כג:) פריך מההיא דתבלה בקאה למ"ד בתר מבטל אזלינן מאי קא מדמי אההיא טז] דבתר בטל או בתר מבטל אזלינן שהטעם שוה אההיא יז] דתבלה בקאה שאין הטעם שוה כיון יח] שיש בתבלין טעם מצה ראוי לצאת בו ידי חובתו כדאמרינן הכא אם יש בו טעם דגן חייב בחלה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ובכל התורה כולה קי"ל דטעם כעיקר ואין להקשות אהך דשמעתין מהא דאמר בערבי פסחים (פסחים דף קטו.) לא לכרוך איניש מצה ומרור בהדי [הדדי] דלמא אתי מרור דרבנן ומבטל מצה דאורייתא ° דהתם חוזק המרירות הוא דמבטל טעם מצה אבל אורז לא מבטל טעם דגן ועוד דהתם כשאוכל כזית מצה דכי מבטל ליה מרור ליכא טעם כזית מצה אבל אם אוכל הרבה שרי:

עין משפט נר מצוה

מו א ב ג מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה כג:
מז ד מיי' שם הלכה כב:
מח ה מיי' פי"ד מהל' שחיטה הל' ו סמג עשין סד טוש"ע יו"ד סימן כח סעיף יב:
מט ו מיי' פ"ו מהל' בכורים הל' יא טוש"ע יו"ד סימן שכד סעיף ט:
נ ז מיי' פ"ו מהלכות מצה הלכה ה טוש"ע א"ח סי' תנג סעיף ג:

מוסף רש"י

אין דם מבטל דם. וכשר (מנחות כב.). דמין במינו לר"י לא בטיל (לעיל לה.) **אלא שנפלו מים לתוך דם.** לפיכך כל טיפה וטיפה כשנפלה בטלה, הלכך עד שלא תהא בו מראית מים כשרה: **ולענין כסוי אינו כן.** שאפי' נפל דם לתוך מים חייב לכסות, שאע"פ שבטל ונדחה ראשון ראשון, אפ"ה כשהלך ורבה עד שנהפכה מראית המים לדם, חזר דם הבטל וניעור ונחשב דם, ולא אמרי' הואיל ונדחה ידחה, שאין תורת דיחוי אלא במצות (חולין פז.):

נוסחאות רש"י כת"י

אין דם מבטל דם. דמין במינו לר' יהודה לא בטיל ואפילו טיפה לתוך כלי גדול אע"פ שאילו היה דם הפסול מים אין דם הכשר ניכר בהן אפילו הכי כשר לזריקה: **נתערב בדם הפסולין.** כגון בדם שנשחט חוץ לזמנו: **ישפך לאמה.** ולא אמרינן רואין אותו כאילו הוא מים ואם דם הכשר מעורב בהן וניכר בהן יזרוק וכן בדם התמצית. וטעמא דת"ק ור' אליעזר מפרש בגמ': **ואם לא נמלך ונתן כשר.** ואפילו לת"ק, דטעמא דלכתחילה לא משום גזירה בעלמא היא דילמא אתי לאכשורי דם פסולין לזריקה בעינייהו וכן דם התמצית ומדאורייתא דם התמצית לא חזי לכפרה דכתיב כי נפש הבשר בדם היא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר דם שהנפש יוצאה בו מכפר ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר: **לא שנו.** דאם יש בו מראית דם כשר ואע"ג דרובא מים: **אלא שנפלו מים לתוך דם.** דקמא קמא בטל הילכך כל כמה דאיכא מראית דם לא בטיל ליה יט] דם ומשרבו המים לבטל מראית דם בטל לו: **אבל נפל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל.** הדם ומשרבו כ] המים אע"פ שיש לו מראית דם בטל דם: **ולענין כיסוי אינו כן.** שאפילו נפל דם העוף לתוך מים אם יש בו מראית דם חייב לכסות ולא אמרי' קמא קמא בטיל ליה: **לפי שאין דיחוי במצוות.** דאע"פ שנדחית טיפה ראשונה כשנפלה לתוך המים ולא היה מראיתה ניכר ונפטרה מן הכיסוי אפילו הכי כי הדר נפיל טיף טיף עד שמראית דם ניכר מצטרפות הראשונות להיות דם וחייב לכסות: **הפיגול והנותר.** כזית מזה וכזית מזה: **שבללן ואכלן.** והתרו בו: **פטור.** ממלקות:

גליון הש"ס

מתני' ישפך לאמה. עיין מנחות דף מח ע"א תוס' ד"ה חטאת: גמ' וש"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא. ק"ל למ"ש תוספות חולין דף לט בשם הר"י דאורליינש דאף אם טעם כעיקר דאורייתא מ"מ לא לקי דהוי רק עשה וא"כ הכא דמיירי לענין מלקות שפיר אמרינן דבטל ולא נשאר רק עשה דטכ"ע: תוס' ד"ה מתיב וכו' מכה"ת כולה דקי"ל טעם בעיקר. ק"ל דמהיכן ה"מ להקשות ולהוכיח דטעם כעיקר דאורייתא דלמא באמת הוי רק דרבנן וכן ס"ל לרש"י באמת לזה פריך מהא דיוצא ידי חובת מצה מוכח דהוא דאורייתא: תוס' ד"ה **אלא** וכו' דהתם חוזק המרירות. עי' בתוס' פסחים שם ד"ה אלא מבכרך אתי מצה דרשות ומבטל למרור ולע"ק:

שינויי נוסחאות

א] עי' גל' מהרש"א והג' רז"ו הלוי והג' מהרש"ם, דיש כאן ד' גירסאות בפוסקים, יש גורסים ר"ל, וי"ג רב פפא, וי"ג ריב"ל וי"ג ר' יוחנן. עי"ש בדבריהם: ב] מילת והטמא ליתא בתוס' דהכא ד"ה הפיגול והנותר כזית וכו' וכ"מ מרש"י דהכא גם בתוס' יבמות ק"א ע"א ד"ה הכה וכו'. וכן עוד בתוס' נדה מו ע"ב ד"ה ר"י ור"ל לא העתיקו אלא הפיגול והנותר. אמנם ענין והטמא לא נזכר שמה. וכן בירושלמי פ"א דחלה ליתא. ועדיין בעי להתיישב בדבר הסג"ה (הגרי"ב). ועי' רש"ש שהעיר דמהתוס' כאן מוכח דגרסי והטמא. וע"ע מלפה איתן וקדשי דוד: ג] מן החיטין ומן האורז (כ"ה במשניות): ד] צ"ל ואדם (ש"מ): ה] צ"ל כשנפלה (ש"מ): ו] המבטל ונהיה כמוהו ונקרא בשמו (*ש"מ): ז] צ"ל הויא חיובא אלא באידך וכן בנותר כו' (שמכ"י וב"ש): ח] דאיסור (ש"מ): ט] צ"ל רוב (ש"מ): י] בפסח שהכתוב קבעו חובה כדכתיב בערב תאכלו מצות, ואי נותן כו' (כי"י): יא] בס"י איכא (הגרי"ב): יב] ר"ל בבלילה אחת (ח"נ): יג] כבראשונה פטור שמא (רז"ו הלוי): יד] זיתים מאיסור השני ובללן (ק"ד ועו"ש וכע"ז בח"נ). ומדברי הצ"ק נר' דגריס כלפנינו ור"ל דהנך ד' זיתים הם מב' איסורין עיי"ש: טו] צ"ל ופטור (ש"מ): טז] צ"ל ההיא (צ"ק): יז] צ"ל לההיא (צ"ק): יח] צ"ל דכיון (ש"מ): יט] גי' ש"מ בטיל ליה לדם. ומכאן עד סה"ד ליתא שם עי' באות שאח"ז: כ] כ"ה בש"מ. ובכתה"י ליתא אלא רק הגיון של תה"ד. ותיבות ומשרבו המים אינן מובנות. ועי' פסקי רי"ד:

שיטה מקובצת

הפיגול והנותר כו'. פ"ה כזית מזה כו' עד שירי מנחה. וא"ת (ו)הא דאמרינן בעלמא טעם כעיקר לאו דאורייתא היינו דוקא כי נבלע בתוך ההיתר שאינו בעין, אבל הכא שהוא בעין דאיירינן הכא בבשר קדשים ובשירי מנחה, ואמאי [יהא פטור], כיון שהוא בעין ונותן טעם ויש בו כשיעור לחייב. וי"ל דכיון דנעשה פירורין ונבלל יחד חשוב כנבלע המיעוט ברוב. וא"ת אפילו התראת ספק שמיה התראה יפטר שהרי אין שיעור באחד מהן כיון דאיסורין מבטלין זה את זה, שהרי לא היה כי אם שני זיתים זית פיגול וזית נותר, וכי נבלל מיעוט של פיגול בנותר חשיב אותו המיעוט כאילו הוא נשרף ונמצא דבציר שיעור כל אחד ואחד, וא"כ על איזה מינייהו הוי מחייבת ליה. וי"ל דלכך פי' הקונטרס דהבטל נתוסף על המבטל להיות כמוהו ולא חשיב המיעוט כנשרף אלא מיעוט הפיגול שנבלל בנותר חל עליו איסור נותר ומשלים הנותר מה שמחסר ממנו ונבלל בפיגול וכן להפך, ולכך אצטריך לומר משום התראת ספק הוא דפטור. וא"ת ואמאי פטור הא נחשב כאילו כל אחד שלם לא נבלל כלל כיון שזה (אחר) [האחר] משלימו ואין כאן התראת ספק. וי"ל דודאי אי בשוה נחסר מכל אחד ואחד ונבלל בחבירו אה"נ דחשיבו [illegible] ממה נפשך, אבל פי' דאי אפשר שיחסרו בשוה ושמא חסר הפיגול רביע זית ונבלל בנותר ומנותר נחסר חומש זית ונבלל בפיגול וא"כ אז הנותר [illegible]עור ויותר מעט וכנגד אותו יתור נחסר הפיגול משיעורו שהרי רביע שלו אין חומש שבא לו נותר יכול להשלימו, וכן להיפך, ולכך פטור מטעם התראת ספק. וא"ת אכתי מאי איריא דפטור מטעם התראת ספק תיפוק ליה דאפילו אכל כל התערובות בבת אחת והתרו בו משום פיגול או נותר מ"מ ליכא שיעורא מהאי איסור דמתרה בו ושמא הוא אותו שנתערב בו יותר ואין בו כשיעור ואפילו היה יודע מה הוא היה מיפטר. וי"ל דמיירי שאכל בבת אחת והתרו בו משום פיגול ומשום נותר בפעם אחת וא"כ ודאי איכא שיעורא מחד מינייהו, ומ"מ מיפטר משום התראת ספק דבשעה שמתרה [illegible] פיגול ונותר לא ידעו אם יעבור על אותו דבר. זה הוא שיטת רש"י. ולא נהירא חדא דלא מלינו שהאיסור המועט הנבלל ברוב איסור שיפקע [illegible]רו מעליו ויחול עליו איסור אחר. ועוד קשה אמאי פטור כיון שהזכירו שניהם נותר ופיגול בהתראתם, והא לא דמי התראת ספק דהכא להתראת [illegible] דבשלמא גבי ספק (מהן) אחד [איזה מהן] אביו והכה את זה וחזר והכה את זה פטור על כל התראה דשמא אין עובר בה, אבל הכא דבשעה [illegible]כל אז מתרה בו על שניהם הא ודאי עובר בשעת התראה אחד מינייהו ויתחייב ממה נפשך. לכך נראה דמיירי שהיה לפניו ב' זיתים מכל אחד [illegible] וחילקן ואכלן בשתי אכילות זו אחר זו ובשתי אכילות התרו בו משום איסור אחד על נותר או על פיגול, והשתא הוי התראת ספק בכל אכילה

שיטה מקובצת (המשך)

שמא באותה אכילה אין בו כשיעור מאותו איסור דשמא (מאותו מיעוט) [אותו] שמתרה בו [הוא מהמיעוט], והשתא בכל אכילה מיפטר מטעם התראת ספק לפי שאין ידוע היכן הוא המיעוט והילכך כי מתרה בו באכילה ראשונה משום פיגול, שמא בההיא אכילה הנותר רבה על הפיגול ומבטלה כמאן דליתיה, וכן כי מתרה בשניה משום פיגול איכא למימר הכי, ואע"ג דממה נפשך אחדא מינייהו עבר משום פיגול דאי ראשונה רוב נותר א"כ שניה רוב פיגול ואי שניה רוב נותר א"כ ראשונה רוב פיגול ואשתכח דודאי עבר משום פיגול כדפי', מ"מ כל התראה והתראה בשעתה הויא התראת ספק כדפי', ודמי להההיא דהכה את זה וחזר והכה את זה. והשתא ניחא לפי' זה שהמיעוט מתבטל לגמרי והוי כמאן דליתיה. וא"ת אכתי מאי איריא דמיפטר מטעם דמיעוט בטל ברוב, תיפוק ליה דאין כאן שיעור ואפילו לא נתבטל מיפטר מטעם התראת ספק כיון דמתרה בו משום איסור אחד בשתי אכילות ואין ידוע באיזה אכילה אוכל כשיעור מאותו איסור שמתרה בו דכיון שאינו אוכל באכילה אחת כי אם שני זיתים משני האיסורים אם הרוב נותר א"כ ליכא כזית מפיגול וכן בשניה, וא"כ אפילו אם המיעוט [לא] בטל ברוב הויא התראת ספק כדפי'. וי"ל דמיירי כגון שאכל אכילה שניה בתוך כדי אכילת פרס (בראשונה) [מראשונה] וא"כ אם לא היה בטל ברוב היה המיעוט שמפיגול באכילה ראשונה מצטרף עם הפיגול שבאכילה (ראשונה) [שניה] ובכזית מפיגול בשתי אכילות היה מתחייב משום פיגול וא"כ אין כאן התראת ספק כיון שחיוב הפיגול התחיל מאכילה ראשונה הואיל ואינו בטל ברוב מפיגול היה מתרה בו, אבל כי אמרינן דנתבטל המיעוט ברוב א"כ לא שייך שם צירוף ואין מתחיל שום חיוב כלל מהתראתו של פיגול באכילה ראשונה אם הנותר רוב ולהכי הוי התראת ספק כדפי'. א"נ י"ל דמשכחת לה דאפילו רחוקים זה מזה יותר מכדי אכילת פרס מ"מ צריך לומר דנתבטל המיעוט ברוב דאם לא נתבטל א"כ יתחייב ממה נפשך באכילה ראשונה או בשניה, לפי שיש לפרש דמיירי כגון שיש ג' זיתים מכל אחד ואחד ובללן יחד וחילקן לשתי אכילות דהשתא ממה נפשך יש שיעור מאותו איסור שמתרה בו לכל אכילה דגם במיעוט יש בו כזית כיון דאיכא ג' זיתים מכל אחד, (ואין) [ואם] אין המיעוט בטל א"כ יתחייב עליו, אבל השתא דנתבטל מיפטר מטעם התראת ספק ואין ידוע באיזה אכילה היה רוב האיסור שהתרו בו בשם אותו האיסור דהוי המיעוט כמאן דליתיה. אך לא נהירא דאפילו בג' זיתים בכל אחד ואחד נמי איכא לספוקי אם באכילה ראשונה היה ב' זיתים וחצי זית מנותר ומפיגול חצי זית ובאכילה שניה ב' זיתים וחצי זית מפיגול וחצי זית נותר או איפכא, וא"כ אפילו אין איסורין מבטלין זה את זה מ"מ הויא התראת ספק. ע"כ נראה כמו שפי' שאכלו שניה בתוך כדי אכילת פרס לראשונה (מהר"פ): **תוד"ה הפיגול** והנותר כו' דאפילו היתר לא מצטרף לאיסור כ"ש איסור לא מצטרף לאיסור. גליון. ואין נ"ל קושיא, דאיסור ואיסור מצטרפי טפי כדאיתא פ' בתרא דע"ז. ועוד דפגול ונותר מצטרפין אף למלקות כדאיתא בפ' קדשי מזבח במעילה (דף יז:) דתנן הפיגול והנותר אין מצטרפין וקאמר התם לא שנו אלא לטומאת ידים אבל לענין אכילה מצטרפין דתניא ר' אליעזר אומר כי קדש הם כל שבקדש פסול. ואע"ג דלא מצטרפי אלא לענין לאו דלא יאכל, מ"מ כיון